

NEDEMOKRATICKÉ REŽIMY

PORTFOLIO PRO OBLAST OBČANSKÉ GRAMOTNOSTI

Mgr. Milan Pospíšil

Gymnázium Hostivice, příspěvková organizace. Komenského 141, Hostivice, 253 01

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

OBSAH

Úvod	4
Vyučovací jednotka 1 – Vznik a charakteristika nedemokratických režimů	
Metodika pro učitele	6
Pracovní list pro žáky	8
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	10
Vyučovací jednotka 2 – Propaganda v nedemokratických režimech	
Metodika pro učitele	11
Pracovní list pro žáky	14
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	16
Vyučovací jednotka 3 – Diktátorské režimy v 20. století	
Metodika pro učitele	17
Pracovní list pro žáky	20
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	22
Vyučovací jednotka 4 – Totalitní režimy 20. století	
Metodika pro učitele	23
Pracovní list pro žáky	25
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	27
Vyučovací jednotka 5 – Autoritářské režimy	
Metodika pro učitele	28
Pracovní list pro žáky	30
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	32
Vyučovací jednotka 6 – Cenzura a svoboda projevu	
Metodika pro učitele	33
Pracovní list pro žáky	35
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	36
Vyučovací jednotka 7 – Násilí v nedemokratických režimech?	
Metodika pro učitele	37
Pracovní list pro žáky	39
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	41
Vyučovací jednotka 8 – Odmítnutí a boj proti nedemokracii	
Metodika pro učitele	42
Pracovní list pro žáky	45
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	46

Vyučovací jednotka 9 – Vliv nedemokratických režimů na mezinárodní politiku

Metodika pro učitele	47
Pracovní list pro žáky	50
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	52

Vyučovací jednotka 10 – Tendence a vývoj nedemokratických režimů

Metodika pro učitele	53
Pracovní list pro žáky	55
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	57

Závěr	58
--------------------	----

1. Úvod

Má pedagogická zkušenost je krátká, omezená školu, kde působím od ukončení studia dodnes. Jde o tři roky. Učím na gymnáziu nedaleko Prahy, které vnímám velmi pozitivně a mám pocit, že je tomu tak často i u veřejnosti. Hlavní výhodu vidím v tom, že mohu vyučovat pouze své vystudované předměty, tedy dějepis a společenské vědy, které jsou velmi úzce provázané. Dějepis nás učí, co se stalo v minulosti, jaké to mělo příčiny a důsledky. Společenské vědy to, co to přineslo v širším kontextu a jaké jevy, pro historii často neviditelné, mohou ovlivnit fungování společnosti. I proto mi tato aprobace přišla tak důležitá.

Z povinných praxí během studia jsem poznal, že úroveň škol a žáků je značně rozdílná. Mohu říci, že vzhledem ke svému zaměstnavateli mám velké štěstí na motivované žáky, kteří jsou cílevědomí. Samozřejmě nejsou bezproblémoví, to by bylo značně neupřímné říci, ale problémy jsou jiné, než slyším od svých spolužáků. Mohu tak říci, že je opravdu učím rád, navíc se značnou podporou vedení školy, které zajišťuje dobré zázemí. Gymnázium samo o sobě působí jako určitý filtr a mělo by poskytovat záruku schopnosti žáků a studentů. Navíc vlivem realizace výuky v osmiletém a čtyřletém gymnáziu mohu velmi dobře pozorovat jejich rozvoj a proměnu během let, ačkoliv má zkušenost je velmi krátká.

Nenarážím však na problémy toho, že by vedení školy, rodiče nebo žáci považovali společenské vědy za zbytečné, což mi práci značně usnadňuje. Motivovaný žák nepotřebuje znovu motivovat a je více času na reálnou práci. Mohu tak věnovat více času hlubokému poznání problémů a jejich důkladné reflexi. S ohledem na charakter školy, kde působím, tak lze předpokládat, že většina studentů se pokusí pokračovat ve studiu na vysoké škole. Právě tam by měli své takto získané schopnosti využít a po studiu se úspěšně začlenit do občanského života, kde mohou být prospěšní celé společnosti. To je dobré ve studentech pěstovat. A to se i snažím.

Jako pozitivní aspekt své práce vidím, že studenti jsou skutečně schopni například diskutovat nad filozofickými texty, systematicky pracovat a výuka často může probíhat skutečně na úrovni konstruktivistického pojetí, je možné diskutovat a hledat možná vysvětlení, protože aktivně využívají své znalosti a zkušenosti. Je to samozřejmě často dáno zázemím, které mají od rodičů, ale i tak se jedná o jev, který není zcela běžný. Ve středoškolském věku nemají tolik životních zkušeností, ale proč se neinspirovat příběhy jiných?

Možná se může zdát, že v některých věcech jdu proti trendům, ale snažím se aktivně i ve výuce společenských věd pracovat s učebnicemi. Dnešní společnost je natolik informovaná, že se v nepřeborném množství učebnic dala nalézt skutečně dobrá a použitelná. Samozřejmě musí využívat novější poznatky. Učit filozofii bez čtení filozofických textů je stejně nesmyslné jako vyučovat tělesnou výchovu teoreticky a bez aktivního sportování. Tam by to všem přišlo divné, ale u společenských věd by tomu mělo být stejně tak. Stejně tak je tomu i v dějepise. Dnešní doba nabízí řadu možností, které zle využít. Historické filmy, dokumenty, ale dnes i počítačové hry... To vše může přinést poznatky zajímavou formou.

Metakognice je pojem, který jsem během studia poznal, i když nijak hluboce. Reálně se ale domnívám, že dobrý učitel s metakognicí pracuje takřka vždy, i když sám neví, že tomu tak je (tj. nezná odborný název pojmu). Já sám se o to snažím. Zdali se mi to daří je asi na posouzení jiných, ale při pohledu na své studenty

mám pocit, že jejich schopnosti jsou v tomto ohledu dobré a snažím se v tom aktivně podporovat. Kritické myšlení je základ pro orientaci v dnešním světě, protože možností je skutečně mnoho a je důležité, aby veškeré učiněné volby byly racionálně podložené. Aby jednou u (životních) voleb nečinili náhody výběr na základě laciného marketingu, ale aby vyhodnotili, co chtějí od života a reflektovali cestu, jak toho efektivně dosáhnout.

2. PRACOVNÍ LIST Č. 1 – Vznik a charakteristika nedemokratických režimů (metodika pro učitele)

Úloha 1 - Analýza různých typů nedemokratických režimů (totalitní, autoritářský, fašistický, komunistický)

Přemýšlejte o tom, co již víte o různých typech nedemokratických režimů. Jaké znáte příklady z minulosti nebo současnosti? Jakými zdroji jste se k těmto informacím dostali? Můžete si vzpomenout na nějaké příklady v současném světě?

- **Totalitní režim:** zdroje moci jsou koncentrovány v rukou jedné osoby nebo malé skupiny lidí, kteří ovládají politiku, ekonomiku a média. Opozice je tvrdě potlačována a vládnoucí strana se snaží kontrolovat veškerou informační propagandu.
- **Autoritářský režim:** vládnoucí strana kontroluje hlavní politické a ekonomické rozhodování, ale umožňuje nějaký stupeň svobody a pluralismu. Opozice může být legální, ale může být také potlačována pomocí cenzury a propagandy.
- **Fašistický režim:** zdroje moci jsou koncentrovány v rukou jedné osoby nebo malé skupiny lidí, kteří ovládají politiku, ekonomiku a média. Fašistické režimy se snaží sjednotit společnost pod silným vůdcem a prosazovat konzervativní a nacionalistické hodnoty.
- **Komunistický režim:** vládnoucí strana kontroluje hlavní politické a ekonomické rozhodování, ale může být také tvrdě potlačována opozice a základní lidské svobody. Komunistické režimy se snaží dosáhnout rovnosti tím, že eliminují soukromé vlastnictví a centralizují ekonomiku.

Úloha 2 - Charakteristika nedemokratických režimů: zdroje moci

Zamyslete se nad tím, jakými způsoby nedemokratické režimy získávají moc a udržují ji. Jaké faktory a instituce využívají k upevnění své moci? Jaké vlivy hrají role při vzniku těchto režimů?

Nedemokratické režimy získávají a udržují moc pomocí různých faktorů a institucí. Mezi nejčastěji využívané zdroje moci patří kontrola médií a informací, centralizace moci, používání strachu a násilí k potlačování opozice a nepohodlných názorů, kontrola armády a policie, a využívání korupce a zločinu k udržení kontroly nad společností. Při vzniku nedemokratických režimů hrají roli faktory, jako jsou hospodářské krize, politická nestabilita a sociální napětí.

Úloha 3 - Charakteristika nedemokratických režimů: potlačování opozice, propaganda, cenzura, násilí

Zamyslete se nad tím, jakými metodami nedemokratické režimy potlačují opozici, šíří propagandu, uplatňují cenzuru a používají násilí. Jaký vliv mají tyto faktory na společnost a jakými způsoby mohou lidé reagovat?

Nedemokratické režimy často potlačují opozici pomocí různých metod, jako je zatýkání, mučení, zabíjení a omezování svobody projevu a shromažďování. Propaganda a cenzura jsou často využívány k ovlivňování názorů lidí a k udržení kontroly nad informacemi. V neposlední řadě se nedemokratické režimy často uchylují k násilí a zastrašování, aby si udržely moc a kontrolu nad společností. Tyto faktory mají často destruktivní vliv na společnost a mohou vést k sociálnímu a politickému chaosu.

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Při této aktivitě jsem se naučil o charakteristikách různých typů nedemokratických režimů a o tom, jakými způsoby získávají a udržují svou moc. Zajímá mě, jak lidé reagují na nedemokratické režimy a jakými způsoby mohou bojovat proti nedemokratickému systému. Při hledání informací jsem použil různé zdroje, včetně knih, internetu a videí. Bylo pro mě zajímavé porovnat různé zdroje a získat různé perspektivy na téma.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

3. PRACOVNÍ LIST Č. 1 – Vznik a charakteristika nedemokratických režimů

Úloha 1 - Analýza různých typů nedemokratických režimů (totalitní, autoritářský, fašistický, komunistický)

Přemýšlejte o tom, co již víte o různých typech nedemokratických režimů. Jaké znáte příklady z minulosti nebo současnosti? Jakými zdroji jste se k těmto informacím dostali? Můžete si vzpomenout na nějaké příklady v současném světě?

Úloha 2 - Charakteristika nedemokratických režimů: zdroje moci

Zamyslete se nad tím, jakými způsoby nedemokratické režimy získávají moc a udržují ji. Jaké faktory a instituce využívají k upevnění své moci? Jaké vlivy hrají role při vzniku těchto režimů?

Úloha 3 - Charakteristika nedemokratických režimů: potlačování opozice, propaganda, cenzura, násilí

Zamyslete se nad tím, jakými metodami nedemokratické režimy potlačují opozici, šíří propagandu, uplatňují cenzuru a používají násilí. Jaký vliv mají tyto faktory na společnost a jakými způsoby mohou lidé reagovat?

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Ve třídě je v běžné situaci 26 žáků, přičemž zde není nikdo, kdo by měl přiznaná podpůrná opatření či diagnostikované SPU. Jedná se o specifický vzorek, jelikož jsem si vědom, že takováto konstelace ve třídě nebývá vůbec běžná.

První pracovní list vyplněn 24 žáky. Šest jich hodnotilo známkou 4, osm známkou 5, čtyři 6, tři udělili 7, dva 8 a jeden 9. Tato čísla pro mě byla překvapivá, protože jsem vnímal vyšší hodnocení jako optimální, ale z diskuse vyplynulo, že se měla hodnotit obtížnost a ne kvalita PL. A vyšší obtížnost se žákům zdála žádoucí.

Žáci byli seznámeni předem s pojmem metakognice i specifickými požadavky na myšlení u řešení úloh.

První úloha měla roli úvodního úkolu, který je důležitý pro kontextualizaci. Všichni žáci dokázali vyjmenovat alespoň tři typy režimů (totalitní, fašistický, komunistický), někteří žáci pracovali s nacistickým, což bylo nutné vysvětlit v reflexi, že toto rozlišení je problematické a klíčové je zdůvodnění. Osm žáků vynechalo autoritářský režim, jelikož nevnímali zcela jasné rozdíly mezi totalitním a autoritářským režimem. Úloha byla ponechána, ale je vhodné, když učitel vysvětlí rozdíly mezi režimy na praktických příkladech, např. rozdíl mezi Československem 50. a 80. let jako rozdíl mezi totalitním a autoritářským režimem.

Druhá úloha byla pro žáky dle hodnocení nejsnadnější. Všichni ji dokázali vypracovat a demonstrovat na praktických příkladech – převzetí moci v Československu komunisty nebo nástup Hitlera. Zde je dobré pracovat s reflexí zdroje poznatků – většina žáků komentovala tak, že zná informace z filmů. Pokud by žáci nevěděli, tak doporučujeme učiteli upozornit na různá umělecká díla.

Třetí úloha byla vnímána jako adekvátní doplnění předchozích. Dle žáků byla v zásadě průměrná, nicméně dobře propojená s předchozími, takže hraje důležitou roli. A nebylo nutné ji modifikovat.

Změna byla provedena až v úloze 4, která původně nebyla součástí a metakognice byla více obsažena v jiných úlohách. V reflexi však došlo k tomu, že žáci vznesli požadavek na explicitně metakognitivní otázku. Ta byla přidána do dalších PL a velmi dobře fungovala, takže byla přidána po revizi i do prvního PL.

Pracovní list byl rozšířen o úlohu 4, která je otevřeně metakognitivní, což souviselo s požadavky žáků a jejich zájmem o psychologii. Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,67 – to lze považovat za průměrné hodnocení, tedy vyvážené mezi příliš snadným a příliš náročným.

3. PRACOVNÍ LIST Č. 2 – Propaganda v nedemokratických režimech (metodika pro učitele)

Úloha 1 - Definice a význam propagandy v nedemokratických režimech

Zamyslete se nad tím, co je propaganda a jaká je její role v nedemokratických režimech. Jaký je rozdíl mezi propagandou a informováním? Jaký vliv má propaganda na společnost a jakými způsoby může být využívána?

Prečtěte si definici propagandy a diskutujte se studenty, jaký význam má pro upevnění moci v nedemokratických režimech. Projděte si společně různé typy propagandy, jako jsou vizuální, verbální nebo symbolické. Studenti by měli být schopni identifikovat, jak propaganda působí na její cílovou skupinu a jaký vliv má na společnost jako celek.

Propaganda je účelové šíření informací a názorů s cílem ovlivnit chování, postoje a myšlení lidí. V nedemokratických režimech je propagandou často manipulováno s informacemi, aby se udržovala vládnoucí moc a potlačovala opozice. Rozdíl mezi propagandou a informováním spočívá v tom, že propagandou jsou využívány různé manipulační techniky, zatímco informování by mělo být založeno na faktech a pravdě. Propaganda má silný vliv na společnost, protože může měnit názory a postoje lidí a ovlivňovat jejich chování. Propaganda může být využívána například k šíření nacionalismu, podpory konkrétního vůdce nebo k potlačování opozice.

Úloha 2 - Analýza propagandistických technik

Zamyslete se nad tím, jaké techniky jsou využívány při propagaci v nedemokratických režimech. Jaký je cíl těchto technik a jaké jsou jejich důsledky? Jak se mohou lidé bránit proti propagandě?

Analýza propagandistických technik: Projděte si různé propagandistické techniky, jako jsou manipulace, zkreslování, stereotypy nebo symbolismus. Studenti by měli být schopni rozpoznat tyto techniky v konkrétních příkladech propagandy a popsat, jaký vliv mají na její cílovou skupinu. Diskutujte s nimi, jak mohou být tyto techniky použity k ovlivňování lidí a jakým způsobem lze těmto technikám odolat.

V nedemokratických režimech jsou často využívány různé techniky propagandy, jako například manipulace, zkreslování, stereotypy a symbolismus. Tyto techniky mají za cíl ovlivnit emoce a názory lidí, aby podporovali vládnoucí režim. Manipulace může být například využita k prezentaci pouze jedné strany konfliktu, aby se podpořilo rozhodnutí vládnoucích elit. Zkreslování může být využito k prezentaci nepravdivých informací, aby se ovlivnilo chování lidí. Stereotypy mohou být využity k vytvoření nepřátelství mezi různými skupinami lidí, zatímco symbolismus může být využit k vytvoření určitých asociací a emocionálních reakcí.

Lidé se mohou bránit proti propagandě tím, že se snaží získat informace z více zdrojů a z různých úhlů pohledu. Důležité je být kritický a zaměřit se na fakta, místo na emocionální reakce. Další možností je diskuse s různými lidmi a výměna názorů, což může pomoci při ověřování informací a získání nových perspektiv.

Úloha 3 - Příklady propagandy v konkrétních nedemokratických režimech

Zamyslete se nad tím, jaké jsou příklady propagandy v konkrétních nedemokratických režimech. Vyberte si alespoň dva příklady různých režimů a popište, jak byla propaganda využívána k upevnění moci. Jak se lidé snažili proti propagandě bojovat?

Příklady propagandy v konkrétních nedemokratických režimech: Projděte si konkrétní příklady propagandy v nedemokratických režimech jako například v nacistickém Německu, komunistické Číně nebo fašistické Itálii. Studenti by měli být schopni analyzovat, jakým způsobem byla propaganda použita v těchto režimech a jaký byl její vliv na společnost.

Nacistické Německo – Propaganda byla pro nacistický režim nesmírně důležitá k dosažení jeho cílů. Propagandistický aparát měl za úkol šířit myšlenky o nadřazenosti "árijské rasy" a "konečném řešení" židovské otázky. Propaganda se využívala k získání podpory a loajality lidí k režimu a vytvářela atmosféru strachu a nenávisti vůči nepřátelům režimu.

Sovětský svaz – Propaganda byla pro sovětský režim důležitá k udržení moci a kontroly nad obyvatelstvem. Propaganda byla zaměřena na podporu komunistické ideologie a upevnění loajality k režimu. Propaganda se využívala k získání podpory pro Stalinovy čistky a násilné politické kampaně, jako například proti "nepřátelům lidu".

Jak se lidé snažili proti propagandě bojovat?

Lidé se snažili proti propagandě bojovat různými způsoby. Například v nacistickém Německu se lidé snažili šířit alternativní informace a nezávislé zpravodajství, aby odhalili propagandistické lži. V Sovětském svazu se lidé snažili šířit podzemní tisk, aby odhalili pravdu o politických represemiích a omezování svobod. Součástí aktivity je geneze příkladů možností, jak proti propagandě bojovat a zároveň hodnocení síly/účinnosti těchto příkladů včetně vztažení ke kontextuálnímu rámci (některá z technik boje proti propagandě může být efektivní v urč. situaci, v jiné méně).

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Při této aktivitě jsem si uvědomil/a, jak důležitou roli propaganda hraje v nedemokratických režimech a jak může být zneužita k manipulaci s lidmi. Získal/a jsem nové znalosti o technikách propagandy a o tom, jak se může projevovat v praxi. Také jsem si uvědomil/a, jak důležité je být kritický vůči informacím, které nám jsou předkládány, a jak důležité je hledat informace z různých zdrojů.

Zajímají mě otázky, jak může být propaganda bojována a jaký vliv mohou mít alternativní média v boji proti propagandě. Rád/a bych se dozvěděl/a více o historických událostech, jako jsou například Stalinovy čistky a nacistická propaganda, a o tom, jak byla propaganda využívána v různých částech světa.

Při hledání informací jsem využil/a různé zdroje, včetně knih, článků a online zdrojů. Snažil/a jsem se vyhledávat informace z různých zdrojů, abych získal/a co nejúplnější obraz o daném tématu. Také jsem se snažil/a být kritický vůči informacím, které jsem našel/a, a porovnávat je s informacemi z jiných zdrojů.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 2 – Propaganda v nedemokratických režimech

Úloha 1 - Definice a význam propagandy v nedemokratických režimech

Zamyslete se nad tím, co je propaganda a jaká je její role v nedemokratických režimech. Jaký je rozdíl mezi propagandou a informováním? Jaký vliv má propaganda na společnost a jakými způsoby může být využívána?

Úloha 2 - Analýza propagandistických technik

Zamyslete se nad tím, jaké techniky jsou využívány při propagaci v nedemokratických režimech. Jaký je cíl těchto technik a jaké jsou jejich důsledky? Jak se mohou lidé bránit proti propagandě?

Úloha 3 - Příklady propagandy v konkrétních nedemokratických režimech

Zamyslete se nad tím, jaké jsou příklady propagandy v konkrétních nedemokratických režimech. Vyberte si alespoň dva příklady různých režimů a popište, jak byla propaganda využívána k upevnění moci. Jak se lidé snažili proti propagandě bojovat?

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérii.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 22 žáky. Sedm jich hodnotilo známkou 4, devět známkou 5, čtyři 6, jeden 8 a jeden 9. V reflexi zazněl komentář na vzrůstající obtížnost, ale v pozitivním slova smysl. Známkou 9 udělil žák, který je vnímám jako mimořádně nadaný (stejně jako v minulém PL), takže jeho hodnocení je lehce zkreslující.

První úloha byla více reflexivní, žáci s ní obecně neměli problém, ale pro lepší výsledky doporučuji praktické ukázky dobové propagandy (např. fotografie, plakáty atd.), která pomůže k hlubšímu zamyšlení a reflexi.

Různé techniky propagandy ve druhé úloze ukázaly na specifické vnímání propagandy jako reliktu minulosti, kdy všichni žáci hledali zdroje informací zejména v minulosti. V současné době nikoliv. Není to špatně, avšak je vhodné pro větší dopad upozornit na případy ze současnosti, které je možné reflektovat.

Ve třetí úloze došlo k úpravě, když byla přidána část o tom, jak se lidé snažili proti propagandě bojovat. Toto téma bylo otevřeno v reflexi a ani jeden žák nevěděl. Jako dílčí úkol (vyzkoušeno jen v diskusi) se tedy ukázala tato otázka výzvou i pro mimořádně nadaného žáka, pro kterého byla jinak většina PL snadná.

Čtvrtá úloha byla vložena na základě požadavku žáků a ukázalo se, že jde o pozitivní jev. Většina žáků vyplnila úlohu adekvátně. Pouze tři měli drobné obtíže. Je tedy vhodné případně znovu připomenout význam metakognice a proč je důležitá a v čem spočívá.

Pracovní list byl změněn v modifikaci otázky 3, aby byla zvýšena obtížnost a úloha nebyla tak snadná pro více zdatné žáky. Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,18 – tedy průměrné hodnocení, což lze opět chápat jako známku vyváženosti pro většinu žáků.

4. PRACOVNÍ LIST Č. 3 – Diktátorské režimy v 20. století (metodika pro učitele)

Úloha 1 - Analýza diktátorských režimů v 20. století

Vypište alespoň tři diktátorské režimy v 20. století a stručně popište každý z nich. Zamyslete se nad tím, jaké byly jejich cíle a jaké prostředky využívaly k dosažení těchto cílů.

Učitel může vysvětlit, co znamená diktatura a jak se liší od demokracie.

Studenti mají za úkol vypsát a stručně popsat alespoň tři diktátorské režimy v 20. století a zamyslet se nad jejich cíli a prostředky, které využívaly k dosažení těchto cílů.

Pro zvýšení zájmu studentů může učitel využít ukázky ze světových dějin, např. nacistický režim v Německu, komunistický režim v Sovětském svazu a další.

- **Hitlerův nacistický režim v Německu (1933-1945):** Cílem bylo vytvořit silný a jednotný německý národ a dosáhnout nadvlády nad Evropou. Prostředky zahrnovaly ovládnutí masových médií, pronásledování a vyhlazování menšin, vytvoření tajné policie Gestapo a vedení války.
- **Stalinův komunistický režim v Sovětském svazu (1922-1953):** Cílem bylo prosadit komunistickou ideologii a udržet moc nad zemí. Prostředky zahrnovaly masové represálie proti opozici, tvrdé práce a vytvoření kolchozů, průmyslový rozvoj a vedení války.
- **Mussoliniho fašistický režim v Itálii (1922-1943):** Cílem bylo vytvořit silný a jednotný italský národ a obnovit římskou říši. Prostředky zahrnovaly ovládnutí médií, tvrdou opresi a perzekuci opozice, vytvoření tajné policie a vedení války.

Úloha 2 - Charakteristika diktátorských režimů

Zamyslete se nad tím, jaké jsou charakteristiky diktátorských režimů. Co spojuje Hitlerův nacistický režim, Stalinův komunistický režim, Mussoliniho fašistický režim, Francův režim ve Španělsku a Pinochetův režim v Chile? Jaké jsou jejich společné rysy?

Učitel může vysvětlit, co spojuje diktátorské režimy a jaké jsou jejich společné rysy.

Studenti mají za úkol popsat charakteristiky diktátorských režimů a spojit je s konkrétními příklady, např. Hitlerův nacistický režim, Stalinův komunistický režim, Mussoliniho fašistický režim, Francův režim ve Španělsku a Pinochetův režim v Chile.

Učitel může studenty povzbudit k diskusi a rozšíření znalostí o tématu.

Diktátorské režimy jsou charakterizovány silným vedením jediné osoby nebo strany, absencí svobodných voleb a demokratického procesu, centralizovaným řízením a ovládáním ekonomiky a masovým porušováním lidských práv. Diktátoři se často uchylují k brutálním prostředkům, aby udrželi svoji moc, včetně perzekuce opozice, ovládání médií a tvrdých represí proti disentu.

Úloha 3 - Dopad diktátorských režimů na společnost a hospodářství

Zamyslete se nad tím, jaký dopad měly diktátorské režimy na společnost a hospodářství. Jaké byly sociální a ekonomické následky těchto režimů? Jaký byl vztah mezi diktaturou a demokracií? Jaký byl vliv diktatury na světové dějiny?

Učitel může vysvětlit, jaký dopad měly diktátorské režimy na společnost a hospodářství a jaký byl vztah mezi diktaturou a demokracií.

Studenti mají za úkol popsat sociální a ekonomické následky těchto režimů a diskutovat o tom, jaký vliv měly diktatury na světové dějiny.

Učitel může vyzvat studenty k vyhledání informací o konkrétních příkladech diktátorských režimů a jejich dopadu na společnost a hospodářství.

Diktátorské režimy měly na společnost a hospodářství devastující dopad. Většinou vedly k masovému utlačování a perzekuci menšin, násilnému potlačení opozice a porušování lidských práv. Hospodářské dopady zahrnovaly centralizované řízení a ovládání ekonomiky, často s katastrofálními důsledky pro hospodářský růst a inovace. Vztah mezi diktaturou a demokracií je takový, že diktatura obvykle porušuje politickou a občanskou svobodu, což brání rozvoji občanské společnosti a civilního sektoru. Diktátorské režimy často vedou k nízké úrovni politické a společenské stability, což může vést k občanským nepokojům a konfliktům.

V oblasti hospodářství jsou diktatury často charakterizovány centrálním plánováním, což znamená, že vláda má téměř úplnou kontrolu nad ekonomikou. To může vést k neefektivnosti a zpomalení hospodářského růstu, protože rozhodnutí o investicích a alokaci zdrojů jsou často politicky motivovaná a neberou v úvahu ekonomickou efektivitu. Navíc, diktátorské režimy často podkopávají podnikatelské prostředí tím, že omezují svobodu podnikání a znevýhodňují soukromý sektor vůči státním podnikům.

Celkově lze říci, že diktátorské režimy mají negativní dopad na společnost a hospodářství a že demokratické procesy, lidská práva a svoboda jsou nezbytné pro udržení prosperující společnosti a ekonomiky.

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Učitel může studenty povzbudit k reflektování nad tím, co se naučili a jaké nové nápady získali.

Studenti mají za úkol zaznamenat své myšlenky a otázky, které je zajímají, a diskutovat o nich s ostatními studenty.

Učitel může také vést diskusi o postupech, které studenti použili při hledání informací a o tom, jaké zdroje využili.

Během této aktivity jsem si uvědomil, jak důležité je mít znalosti a porozumění demokratickým procesům a významu lidských práv. Také jsem si uvědomil, jaká nebezpečí přináší diktátorské režimy a jaké dopady mají na společnost a hospodářství. Při hledání informací jsem použil internetové zdroje, jako jsou webové stránky, články a videa, a také jsem se snažil porovnávat více zdrojů, aby se získaly různé pohledy na danou problematiku.

Bonusová úloha – Přemýšlejte o současné politické situaci

Zamyslete se nad tím, jaký je současný stav politických systémů a demokracie v různých zemích světa. Jaké jsou podobnosti a rozdíly mezi diktaturou v minulosti a současnými politickými režimy? Jaký je význam vzdělávání a kritického myšlení pro demokratickou společnost?

Učitel může povzbudit studenty k zamyšlení nad současným stavem politických systémů a demokracie v různých zemích světa.

Studenti mají za úkol porovnat diktaturu v minulosti a současné politické režimy a diskutovat o tom, jaké jsou podobnosti a rozdíly mezi nimi.

Učitel může také vést diskusi o tom, jaký je význam vzdělávání a kritického myšlení pro demokratickou společnost a jak by mohli studenti přispět k posilování demokracie ve svém okolí.

Současný stav politických systémů a demokracie se v různých zemích světa může velmi lišit. Některé země mají stabilní demokratické systémy, zatímco jiné se potýkají s politickou nestabilitou a korupcí. Podobnosti s diktaturami v minulosti zahrnují například omezení svobody projevu a nedostatečné respektování lidských práv, což vede k omezení svobody a demokratických procesů.

Vzdělávání a kritické myšlení jsou klíčové pro demokratickou společnost. Zvýšená informovanost a kritické myšlení pomáhají lidem rozlišovat mezi pravdivými a lživými informacemi, což je důležité pro spravedlivé a rovnocenné rozhodování. Vzdělávání je také klíčové pro vytváření kulturního a sociálního povědomí a výchovu k demokratickým hodnotám.

Celkově je důležité si uvědomit, že demokratická společnost vyžaduje neustálou péči a úsilí od všech občanů. Vzdělávání a kritické myšlení jsou klíčové pro rozvoj demokratických procesů a ochranu našich základních práv.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolio.

PRACOVNÍ LIST Č. 3 – Diktátorské režimy v 20. století

Úloha 1 - Analýza diktátorských režimů v 20. století

Vypište alespoň tři diktátorské režimy v 20. století a stručně popište každý z nich. Zamyslete se nad tím, jaké byly jejich cíle a jaké prostředky využívaly k dosažení těchto cílů.

Úloha 2 - Charakteristika diktátorských režimů

Zamyslete se nad tím, jaké jsou charakteristiky diktátorských režimů. Co spojuje Hitlerův nacistický režim, Stalinův komunistický režim, Mussoliniho fašistický režim, Francův režim ve Španělsku a Pinochetův režim v Chile? Jaké jsou jejich společné rysy?

Úloha 3 - Dopad diktátorských režimů na společnost a hospodářství

Zamyslete se nad tím, jaký dopad měly diktátorské režimy na společnost a hospodářství. Jaké byly sociální a ekonomické následky těchto režimů? Jaký byl vztah mezi diktaturou a demokracií? Jaký byl vliv diktatury na světové dějiny?

Úloha 4 - Reflektujte své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili?

Bonusová úloha – Přemýšlejte o současné politické situaci

Zamyslete se nad tím, jaký je současný stav politických systémů a demokracie v různých zemích světa. Jaké jsou podobnosti a rozdíly mezi diktaturou v minulosti a současnými politickými režimy? Jaký je význam vzdělávání a kritického myšlení pro demokratickou společnost?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 21 žáky. Dva žáci hodnotili známkou 3, osm 4, pět 5 a čtyři 6. Padla jedna osmička a známku 9 udělil opět žák, který je vnímám jako mimořádně nadaný (stejně jako v minulém PL), takže jeho hodnocení je lehce zkreslující.

První úloha s evokačním charakterem přinesla opakovaně tři identické odpovědi (Německo, Itálie, SSSR), jiné země jako Čínu nebo KLDR zmiňovalo jen minimum žáků. V této podobě se úloha zdá obecně snadná, ale doporučení ke ztížení je ukázat příklady na Německu a SSSR a tyto země dále zakázat používat, což donutí žáky přemýšlet nad jinými příklady. Nicméně znění měněno nebylo, jelikož se úloha dá ztížit operativně.

Komparace a hledání společných rysů konkrétních režimů se ukázalo jako náročnější úloha, jelikož porovnat jakýkoliv režim s nacistickým Německem bylo snadné, ale další už ne. Např. srovnání režimů ve Španělsku a Chile bylo poměrně obtížné. Tuto úlohu tedy lépe zvládali žáci s vynikajícím prospěchem, kteří dokázali zjistit lepší informace. Učitel může operativně zasáhnout a dle schopností žáků přidělit dvojice zemí ke komparaci, čímž lépe pomůže individualizovat podmínky pro žáky.

Třetí otázka se původně ptala po vlivu diktatur na kulturu. To se ale ukázalo jako příliš snadný úkol, dle studentů nejlehčí z celého listu, takže došlo k modifikaci a otázka se neptá po vlivu na kulturu, ale na hospodářství. Tato změna byla učiněna po konzultaci s kolegyní a směřuje zejména k tomu, že např. Čína jako nedemokratický režim ekonomicky prosperuje, což narušuje tradiční předpoklady a studenty to bude nutit k hlubší reflexi.

Čtvrtá úloha byla vložena na základě požadavku žáků a ukázalo se, že jde o pozitivní jev. Většina žáků vyplnila úlohu adekvátně. Po dovysvětlení v minulém PL zvládla úkol většina žáků bez problémů, čímž se ukázalo, že plní velmi dobře svou roli, tudíž nebyl modifikován.

Bonusová úloha byla dodána až ex post, jelikož se žáci dotazovali na vazbu těchto režimů k současnosti. Jejím cílem je tuto vazbu lépe prozkoumat a pochopit.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 4,95 – tedy žáci vnímají stoupající obtížnost. Nicméně stále se pohybujeme v průměrných hodnotách. Pracovní list byl však modifikován změnou úkolu 3, který se zaměřoval na kulturu a nyní směřuje k hospodářství. Další změny jsou spíše v rovině doporučení dle situace ve třídě, ale umožňují učiteli diferencovat obtížnost. Dále byla dodána „bonusová úloha“, která má sloužit k lepšímu zasazení současných událostí do kontextu.

5. PRACOVNÍ LIST Č. 4 – Totalitní režimy 20. století (metodika pro učitele)

Úkol 1: Identifikace charakteristik totalitních režimů

Jaký je rozdíl mezi totalitním a autoritářským režimem?

Totalitní režimy mají absolutní kontrolu nad společností a všemi aspekty života, zatímco autoritářské režimy mají omezenou kontrolu a umožňují určitou svobodu.

Jaká je typická propaganda používaná totalitními režimy?

Totalitní režimy používají propagandu k ovlivňování myšlení lidí a šíření ideologie vládnoucí strany.

Jaký je účel koncentračních táborů?

Koncentrační tábory sloužily k internaci a vyhlazování politických odpůrců a jiných skupin, jako byly např. v nacistickém Německu Romové, Židé a homosexuálové.

Úkol 2: Srovnání a kontrast totalitních režimů v Německu, Sovětském svazu, Číně a Kambodže

Jaké byly podobnosti mezi těmito režimy?

Všechny tyto režimy měly absolutní kontrolu nad společností a používaly propagandu k ovlivňování myšlení lidí.

Jaké byly rozdíly mezi těmito režimy?

Nacistické Německo se zaměřilo na rasovou čistotu a vyhlazování Židů, zatímco Sovětský svaz se zaměřil na kolektivizaci a odstraňování politických odpůrců. Čína se zaměřila na kulturní revoluci a Kambodža na vyhlazování intelektuálů a městských obyvatel.

Jaký byl jejich dopad na společnost a hospodářství?

Tyto režimy způsobily obrovské utrpení a ztráty na lidských životech a hospodářských zdrojích.

Úkol 3: Zhodnocení dopadu totalitních režimů na společnost a hospodářství

Jaké důsledky měly tyto režimy na společnost?

Tyto režimy způsobily utrpení a ztráty na lidských životech, jako jsou vyhlazování, internace a tresty. Také omezily svobodu a lidská práva.

Jaké důsledky měly tyto režimy na hospodářství?

Tyto režimy měly negativní dopad na hospodářství kvůli ztrátám na lidských zdrojích, omezení podnikání a investic, a dalšímu úpadku infrastruktury a produktivity.

Jak se tyto důsledky projeví po skončení těchto režimů?

Většina těchto režimů se také snažila přerozdělit bohatství ve prospěch státu a vládnoucí elity, což omezovalo ekonomický růst a rozvoj. Výsledkem byla chudoba, nedostatek základních potřeb a nízká úroveň životního standardu.

Úkol 4: Zhodnocení významu kritického myšlení a vzdělávání pro demokratickou společnost

Jaký je vztah mezi demokracií a kritickým myšlením?

Kritické myšlení a demokracie jsou vzájemně propojeny. Demokratická společnost potřebuje občany, kteří dokážou analyzovat informace, kriticky je posuzovat a samostatně se rozhodovat. Kritické myšlení umožňuje lidem vidět věci z různých úhlů pohledu a zvážit různé argumenty při rozhodování o volbách a dalších otázkách týkajících se společnosti.

Jak může vzdělávání podporovat demokratickou společnost? A proč si myslíš, že to bude fungovat lépe než jiné řešení?

Vzdělávání je klíčovým faktorem při podpoře demokratické společnosti. Vzdělávací systém by měl podporovat rozvoj kritického myšlení a zároveň poskytnout občanům znalosti o politice, hospodářství a historii. Kromě toho by vzdělávání mělo podporovat spolupráci, tolerance a respekt k různým názorům a kulturám.

Jaké jsou možnosti, jak podpořit rozvoj kritického myšlení u mladých lidí? Jaké z těchto možností sám využíváš? A jaké ti přinášejí výsledky?

Existuje několik způsobů, jak podpořit rozvoj kritického myšlení u mladých lidí. Jedním z nich je podporovat otázky a diskusi, aby se studenti naučili klást otázky, analyzovat informace a hledat různé možnosti řešení. Dále je důležité dávat studentům příležitost prezentovat své názory a argumenty a učit se reagovat na názory ostatních. Vyučování kritického myšlení by mělo být také součástí vzdělávacích programů a kurikula, aby bylo zajištěno, že studenti získají tuto dovednost během svého vzdělávání.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 4 – Totalitní režimy 20. století

Úkol 1: Identifikace charakteristik totalitních režimů

Jaký je rozdíl mezi totalitním a autoritářským režimem?

Jaká je typická propaganda používaná totalitními režimy?

Jaký je účel koncentračních táborů?

Úkol 2: Srovnání a kontrast totalitních režimů v Německu, Sovětském svazu, Číně a Kambodže

Jaké byly podobnosti mezi těmito režimy?

Jaké byly rozdíly mezi těmito režimy?

Jaký byl jejich dopad na společnost a hospodářství?

Úkol 3: Zhodnocení dopadu totalitních režimů na společnost a hospodářství

Jaké důsledky měly tyto režimy na společnost?

Jaké důsledky měly tyto režimy na hospodářství?

Jak se tyto důsledky projevily po skončení těchto režimů?

Úkol 4: Zhodnocení významu kritického myšlení a vzdělávání pro demokratickou společnost

Jaký je vztah mezi demokracií a kritickým myšlením?

Jak může vzdělávání podporovat demokratickou společnost? A proč si myslíš, že to bude fungovat lépe než jiné řešení?

Jaké jsou možnosti, jak podpořit rozvoj kritického myšlení u mladých lidí? Jaké z těchto možností sám využíváš? A jaké ti přinášejí výsledky?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 23 žáky. Tentokrát nebylo ani jedno hodnocení 3, pět žáků hodnotilo 4, osm udělilo 5, pět dalo 6 a tři 7. Opět byla jedna osmička a známku 9 udělil znovu žák, který je vnímám jako mimořádně nadaný (stejně jako v minulých PL), jeho situace je však velmi komplikovaná, jelikož pro něj většina informací není nová napříč předměty.

První otázka mohla velmi dobře ukázat posun, protože v předchozích PL žáci neznali z části rozdíl mezi totalitními a autoritářskými režimy. Zde jich dokázala odpovědět většina správně, přičemž v reflexi upozorňovali na skutečnost, že tento rozdíl vnímají díky předchozím PL. Tento pracovní list dobře splnil svůj účel a ověřil získané znalosti. Ačkoliv nebyl vnímán jako náročný, tak nebyl z tohoto důvodu změněn.

Druhý úkol byl změněn, jelikož původně vyžadoval jen komparaci a studenti se zaměřovali buď na odlišnosti nebo jen na podobnosti, ale nikdo nevnímal problém komplexně. Proto bylo rozhodnuto, že v rámci změny bude zaneseno obojí, aby pohled byl kontrastní a zvýšila se obtížnost. Tím se zvýšila možnost diferenciací výsledků.

Třetí úkol má za cíl ověřit schopnosti zobecnění na základě dílčích závěrů o konkrétních zemích. Ve většině případů se toto podařilo, což žáci pozitivně hodnotili v diskusi. Přesto se ukázalo, že pro některé žáky byla takováto metoda obtížná. V takovém případě je ideálním řešením zapojit vrstevnické vyučování, kdy spolužáci vysvětlí postup, a ukáže vzorové řešení. Tento postup se osvědčil v praxi.

Čtvrtá úloha řešila obecně význam kritického myšlení a přinášela metakognitivní prvky, když se ptala po významu vzdělání pro demokracii, ale také po tom, co reálně činí žáci, aby své kritické myšlení rozvíjeli. Tato úloha nahrazuje částečně otevřeně metakognitivní úlohu z předchozích PL, jelikož se začaly cyklit odpovědi.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,56 – tedy dle hodnocení začaly úkoly být pro žáky snadnější. Z diskuse vyplynulo, že se ale jedná spíše o skutečnost, že si začínají zvykat na tento styl úloh a jejich řešení. Druhá úloha byla změněna kvůli zvýšení náročnosti. Další úpravy jsou pouze v rovině doporučení dle aktuální situace.

6. PRACOVNÍ LIST Č. 5 – Autoritářské režimy

(metodika pro učitele)

Úloha 1 - Analýza autoritářských režimů

Vypište alespoň tři autoritářské režimy v současnosti a stručně popište každý z nich. Zamyslete se nad tím, jaké jsou jejich cíle a jaké prostředky využívají k dosažení těchto cílů.

- **Čína – Vedení Číny usiluje o upevnění své moci a ovládnutí celosvětového trhu. Prostředky, které k tomu využívá, jsou např. tvrdá cenzura, útlak menšin a tvrdá politická represe.**
- **Rusko – Rusko usiluje o obnovu svého vlivu v mezinárodní politice a na světových trzích. Využívá k tomu tvrdé politické metody, jako jsou omezování svobody slova a informací, tlumení opozice a ovládání médií.**
- **Severní Korea – Severní Korea je plně ovládána rodinou Kimů a klade velký důraz na zbrojení a vojenskou sílu. Prostředky, které k tomu využívá, jsou např. útlak svobodného myšlení a informací, kontrola hranic a hromadné propagandistické akce.**

Úloha 2 - Charakteristika autoritářských režimů

Zamyslete se nad tím, jaké jsou charakteristiky autoritářských režimů. Co spojuje režimy v Egyptě, Rusku, Turecku, Číně a dalších zemích? Jaké jsou jejich společné rysy?

Mezi charakteristiky autoritářských režimů patří např. omezení svobody slova, omezování politických práv a svobod, útlak opozice, tvrdé kontroly médií, tvrdé tresty za projevy nesouhlasu, často i systematické porušování lidských práv. Tyto režimy se snaží ovládnout informační prostor a zamezit volnému šíření informací. Také mají často tendenci ovládat hospodářství a využívat ho k prosazování svých politických cílů.

Úloha 3 - Dopad autoritářských režimů na společnost a hospodářství

Zamyslete se nad tím, jaký dopad měly autoritářské režimy na společnost a hospodářství. Jaké byly sociální a ekonomické následky těchto režimů? Jaký byl vztah mezi autoritářstvím a demokracií? Jaký byl vliv autoritářství na světovou politiku?

Autoritářské režimy mají často negativní dopad na společnost a hospodářství. Často jsou s nimi spojeny korupce, omezení svobody projevu, násilí a represivní opatření proti opozici a menšinám. Tyto faktory mohou vést k sociálním nepokojům, politické nestabilitě a v konečném důsledku k hospodářskému úpadku.

Autoritářské režimy mohou mít také vliv na vztahy mezi státy a mezinárodní společenství. V minulosti jsme viděli příklady, kdy autoritářské režimy byly podporovány jinými státy, aby posílily jejich geopolitickou pozici. Na druhé straně se ale také stalo, že autoritářské režimy byly sankcionovány za své porušování lidských práv a zhoršování mezinárodního prostředí.

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili? Jak můžete využít tuto znalost v budoucnosti?

Při řešení tohoto pracovního listu jsem si uvědomil/a, jak důležité je sledovat politickou situaci v různých částech světa a pozorně sledovat, jaké politické režimy jsou na vzestupu. Též jsem se dozvěděl/a více o negativním dopadu autoritářských režimů na společnost a hospodářství.

Zajímaly by mě více podrobnosti o tom, jakým způsobem mohou autoritářské režimy ovlivňovat světovou politiku a jaké jsou nejúčinnější způsoby, jak s nimi bojovat. Při hledání informací jsem využil/a především zdroje na internetu a mezinárodní organizace, jako je například Amnesty International.

Tuto znalost mohu využít například při studiu mezinárodních vztahů, ale také při sledování aktuálních událostí a informování se o politické situaci v zahraničí.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 5 – Autoritářské režimy?

Úloha 1 - Analýza autoritářských režimů

Vypište alespoň tři autoritářské režimy v současnosti a stručně popište každý z nich. Zamyslete se nad tím, jaké jsou jejich cíle a jaké prostředky využívají k dosažení těchto cílů.

Úloha 2 - Charakteristika autoritářských režimů

Zamyslete se nad tím, jaké jsou charakteristiky autoritářských režimů. Co spojuje režimy v Egyptě, Rusku, Turecku, Číně a dalších zemích? Jaké jsou jejich společné rysy?

Úloha 3 - Dopad autoritářských režimů na společnost a hospodářství

Zamyslete se nad tím, jaký dopad měly autoritářské režimy na společnost a hospodářství. Jaké byly sociální a ekonomické následky těchto režimů? Jaký byl vztah mezi autoritářstvím a demokracií? Jaký byl vliv autoritářství na světovou politiku?

Úloha 4 - Reflektujte na své myšlenky a nápady

Zamyslete se nad tím, co jste se naučili a jaké nové nápady jste si při této aktivitě uvědomili. Jaké otázky vás zajímají a co byste rádi zjistili? Jaké postupy jste použili při hledání informací a jaké zdroje jste využili? Jak můžete využít tuto znalost v budoucnosti?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 24 žáky. Tentokrát nebylo ani jedno hodnocení 3 (nikdo již nepovažuje PL za více náročný), pět žáků hodnotilo 4, šest udělilo 5, sedm dalo 6 a tři 7. Hodnocení 8 se již objevilo dvakrát a známku 9 udělil znovu žák, který je vnímám jako mimořádně nadaný (stejně jako v minulých PL), jeho situace je však velmi komplikovaná, jelikož pro něj většina informací není nová napříč předměty.

První úloha ukázala velmi dobře rozdíly ve vnímání žáků. Někteří konstatovali, že příklady věděli sami od sebe. Menší skupina příklady dohromady nedokázala dát a zbytek si všiml, že příklady jsou uvedeny v další úloze, což použil jako vodítko. V reflexi to bylo kvitováno jako zkouška pozornosti, pokud není jiné řešení. Proto úloha nebyla měněna. Nicméně pokud by skutečně žáci byli bezradní, doporučuji upozornit na tuto nápravu.

Druhá úloha měla procvičit schopnost zobecnění informací, jelikož obdobná úloha činila drobné potíže v předchozím PL. Několik žáků velmi dobře upozornilo na to, že podobný úkol již řešili a využili stejný postup, což je z hlediska metakognice správné. Úloha nebyla nijak změněna, protože se osvědčila a velmi dobře splnila svůj účel.

Třetí úkol navazoval na předchozí PL s drobnými obměnami, což je žádoucí z hlediska toho, aby si žáci uvědomovali detaily a odlišnosti v těchto záležitostech. Byl však upraven, protože některým žákům v reflexi přišlo, že demokracie a autoritářský režim se až tak striktně nevylučují. Byla proto doplněna část o tomto vztahu, která měla posloužit jako základ pro tuto debatu. Pro povzbuzení reflexe se učitel může zeptat, zdali je správné občas demokracii omezit v zájmu občanů.

Čtvrtá úloha ukázala, že žáci jsou plně sžití s metakognicí a dokáží o své práci velmi efektivně uvažovat, aby využívali poznatky k řešení úloh. Na základě tohoto zjištění by se mohlo zdát, že úloha již není potřeba, ale rozhodli jsme se ji ponechat, protože na kvalitě odpovědí je možné sledovat progres jednotlivců.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,75 – opět došlo ke zvýšení hodnocení, nicméně žáci kvitovali, že se začínají osvojovat metody a postup PL. Pracovní list byl částečně upraven. Zejména v úloze 3, která tak více reflektuje komplikovaný vztah mezi demokracií a autoritářstvím, tudíž nabízí možnost hlubšího porozumění, jelikož nabourává stereotypy.

7. PRACOVNÍ LIST Č. 6 – Cenzura a svoboda projevu (metodika pro učitele)

Úloha 1: Jaké jsou důsledky cenzury v nedemokratických režimech pro společnost a pro jednotlivce? Zamyslete se nad tím, jak omezení svobody projevu ovlivňuje lidská práva a svobodu myšlení. Zkuste vymezit, jak je pro vás důležitá svoboda projevu. Zkuste ji porovnat z hlediska důležitosti s jinými svobodami.

Důsledky cenzury v nedemokratických režimech jsou velmi závažné jak pro společnost jako celek, tak pro jednotlivce. Omezení svobody projevu znamená omezování lidských práv a svobody myšlení. Lidé jsou nuceni mluvit pouze to, co je v souladu s vládnoucí ideologií, což může vést k nucenému souhlasu s nepravdivými tvrzeními a ideologiemi, což zase může vést k omezení svobody myšlení a inovace. Cenzura také může vést k odstranění nebo zkreslení důležitých informací, což může mít negativní dopad na kvalitu rozhodování v různých oblastech, včetně politických, ekonomických a sociálních. Pro mě osobně je svoboda projevu velmi důležitá, protože umožňuje lidem vyjádřit své myšlenky a názory a umožňuje otevřenou debatu a výměnu názorů. Porovnání s jinými svobodami by mohlo být založeno na individuálním hodnocení toho, jak významnou roli svoboda projevu hraje v našem životě a jak velkou úlohu hrají jiné hodnoty, jako například bezpečnost, prosperita a stability. Já si dokážu představit, že v případě bezprostředního ohrožení života pro mě bude důležitá vlastní bezpečnost a svobodu slova oželím.

Úloha 2: Jaký je současný stav svobody projevu ve světě a jaký vývoj byl v této oblasti pozorován v posledních letech? Zkuste najít příklady z různých zemí a porovnat situaci v autoritářských a demokratických režimech.

Současný stav svobody projevu ve světě se liší v závislosti na zemi a politickém režimu. V demokratických zemích je obecně svoboda projevu chráněna ústavou a dalšími právními předpisy a vlády jsou povinny respektovat toto právo občanů. Nicméně i v demokratických zemích se mohou objevit omezení svobody projevu v souvislosti s kritickými událostmi, jako jsou teroristické útoky nebo pandemie. Na druhé straně v autoritářských režimech, jako je například Čína, Severní Korea a Saúdská Arábie, je svoboda projevu výrazně omezena a vlády kontrolují a omezují přístup k informacím. V posledních letech byl pozorován nárůst omezování svobody projevu v některých zemích, jako je Rusko, Turecko a Egypt.

Úloha 3: Jaký by měl být v demokratických zemích vztah mezi svobodou projevu a cenzurou? Kde by měla být stanovena hranice mezi těmito dvěma pojmy? Zamyslete se nad tím, jak omezit šíření nepravdivých informací a zároveň respektovat právo na svobodu projevu. Proč si myslíte, že by právě tahle cesta byla efektivnější než jiné? Porovnejte své řešení s jiným, co jste nevybrali.

V demokratických zemích by měla být svoboda projevu respektována jako základní lidské právo, které však není absolutní a může být omezeno v případě, že ohrožuje práva a svobodu druhých, např. šířením nenávisti, rasismu nebo podněcováním k násilí. Hranice mezi svobodou projevu a cenzurou by měla být stanovena na základě zákona a práva. Zároveň by měla být transparentní a konzistentní pro všechny, aby nedocházelo k diskriminaci nebo politickému zneužívání.

Omezení šíření nepravdivých informací může být problematické, protože definice, co je pravda a co ne, může být subjektivní a může být zneužívána k potlačení odlišných názorů. Proto by mělo být důležité poskytovat veřejnosti dostatek informací a vzdělávat ji o kritickém myšlení, aby si lidé mohli sami ověřovat informace a rozhodovat se na základě vlastního úsudku. Také by mělo být možné kritizovat a diskutovat o kontroverzních tématech bez obav z represí.

Hlavní a efektivní metodou mi přijde rozvoj vzdělanosti, jelikož kritické myšlení je mnohem efektivnější nástroj než zákazy. Pokud mi někdo řekne, že něco je špatné, tak mu nebudu věřit, dokud

to sám nezjistím a neověřím. Stejně to je i s informacemi. Potřebuji důkazy, abych uvěřil. Proto mi přijde vhodnější se vzdělávat než dostávat zákazy. Pak nepravdivé informace dokážu vyhodnotit sám.

Úloha 4: Jak by mohly být informační technologie využity k podpoře svobody projevu a omezení cenzury? Zkuste najít příklady a porovnat různé přístupy, které by mohly pomoci zlepšit situaci v této oblasti.

Součástí aktivity je reflexe efektivity přístupů ba škále 1 = nejvíce efektivní x 5 = nejméně efektivní. Informační technologie mohou hrát důležitou roli v podpoře svobody projevu a omezení cenzury. Například, internetové platformy jako Twitter, Facebook nebo YouTube umožňují lidem sdílet informace a názory po celém světě, což může být velmi důležité v autoritářských režimech, kde jsou tradiční média ovládaná státem. Tyto platformy však také musí bojovat proti šíření nepravdivých informací a dezinformací, což může být obtížné a problematické.

Existují různé přístupy, které mohou být použity k omezení šíření nepravdivých informací a zároveň respektovat právo na svobodu projevu. Jedním z takových přístupů může být vytvoření algoritmů, které by mohly pomoci identifikovat a označit nepravdivé informace na internetových platformách. Tato označení by mohla poskytnout uživatelům více informací o tom, zda jsou informace pravdivé nebo ne a umožnit jim tvořit si vlastní názor na základě toho.

Dalším přístupem by mohlo být zvýšení transparentnosti internetových platform ohledně algoritmů, které používají k filtrování obsahu. To by mohlo pomoci lidem lépe porozumět, proč jsou některé příspěvky filtrovány a jaká kritéria se používají pro označování nepravdivých informací.

Jiným přístupem může být vytvoření nástrojů pro ověřování pravosti informací, jako jsou například fact-checkingové weby. Tyto nástroje by mohly pomoci lidem ověřit pravost informací a také přispět k vytváření kritického myšlení. V neposlední řadě by mohly být využity blockchainové technologie pro ověřování pravosti informací a zajištění, že jsou informace šířené prostřednictvím internetových platform autentické a nedošlo k manipulaci s nimi.

V každém případě je důležité, aby byla ochrana svobody projevu a boj proti cenzuře v souladu s morálkou a ta v souladu se zákony.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 6 – Cenzura a svoboda projevu

Úloha 1: Jaké jsou důsledky cenzury v nedemokratických režimech pro společnost a pro jednotlivce? Zamyslete se nad tím, jak omezení svobody projevu ovlivňuje lidská práva a svobodu myšlení. Zkuste vymezit, jak je pro vás důležitá svoboda projevu. Zkuste ji porovnat z hlediska důležitosti s jinými svobodami.

Úloha 2: Jaký je současný stav svobody projevu ve světě a jaký vývoj byl v této oblasti pozorován v posledních letech? Zkuste najít příklady z různých zemí a porovnat situaci v autoritářských a demokratických režimech.

Úloha 3: Jaký by měl být v demokratických zemích vztah mezi svobodou projevu a cenzurou? Kde by měla být stanovena hranice mezi těmito dvěma pojmy? Zamyslete se nad tím, jak omezit šíření nepravdivých informací a zároveň respektovat právo na svobodu projevu. Proč si myslíte, že by právě tahle cesta byla efektivnější než jiné? Porovnejte své řešení s jiným, co jste nevybrali.

Úloha 4: Jak by mohly být informační technologie využity k podpoře svobody projevu a omezení cenzury? Zkuste najít příklady a porovnat různé přístupy, které by mohly pomoci zlepšit situaci v této oblasti.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 24 žáky. Tentokrát nebylo ani jedno hodnocení 3 (nikdo již nepovažuje PL za více náročný), sedm žáků hodnotilo 4, pět udělilo 5, pět dalo 6 a tři 7. Hodnocení 8 se již objevilo znovu dvakrát a známku 9 udělili tentokrát dva žáci, přičemž jeden (nově hodnotící hodnotil první PL čtyřkou, takže zde lze vidět jasný progres).

První úloha byla žáky hodnocena jako překvapivá, protože většinu nikdy nenapadlo posuzovat „důležitost“ svobod. Přesto při této úloze většina žáků našla případ, kdy by dokázali akceptovat omezení svobody slova, což pro ně na začátku bylo prakticky nepředstavitelné. To bylo hodnoceno žáky jako neočekávaný progres, který však vyvolal rozporuplné pocity. Úloha nebyla změněna, protože se setkala s velkým ohlasem, ale je nutné, aby učitel vysvětlil, že se jedná o extrémní a pouze hypotetický případ.

Druhá úloha byla změněna o požadavek hledání v dalších zdrojích, protože bez dalšího hledání byla úloha velmi těžká a řešení našli pouze dva žáci. Použití dalších zdrojů bylo povoleno operativně během testování a již se propsalo do PL a následně došlo k výraznému posunu v řešení. Úloha byla tedy změněna o povolení dalších zdrojů, čím přestala být extrémně obtížná.

Ve třetí úloze se projevil názorový rozkol, jelikož na jedné straně stáli zastánci svobody projevu za každou cenu (tedy bez jakékoliv regulace) a na druhé žáci ochotní akceptovat určitá omezení. To vyplynulo zejména z následné debaty v reflexi, kde došlo k poměrně vášnivé výměně názorů, ale bez jasného výsledku. Byl nutný pedagogický zásah, aby došlo k uklidnění situace. Tato úloha díky své odezvě nebyla nijak upravována, ale výrazně doporučuji, aby následná debata na téma byla od začátku moderována učitelem.

Ve čtvrté úloze část žáků neodpověděla (na poměry gymnázia se slabším prospěchem), v diskusi odpověděli, že vlastně neví, jak situaci zlepšit nebo změnit. Zatímco kreativnější žáci našli řadu postupů. Tato úloha vhodně ukazuje limity některých žáků v oblasti analytického myšlení a kreativity, tudíž byla ponechána v původní podobě,

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,75 – což je stejně jako u minulého PL. Ale z porovnání hodnocení prvního PL a tohoto je patrný jasný posun ve vnímání některých žáků, kteří se výrazně zlepšují, proto tento trend vnímám pozitivně. V pracovním listu byla provedena změna ve druhé úloze, kdy povolením dalších zdrojů došlo ke snížení náročnosti extrémně těžké úlohy. Další doporučení jsou spíše operativního charakteru.

8. PRACOVNÍ LIST Č. 7 – Násilí v nedemokratických režimech? (metodika pro učitele)

Úloha 1: Analýza využívání násilí v nedemokratických režimech

Na základě vašich znalostí a materiálů (učebnice, internet atd.), které jste prozkoumali, uveďte alespoň tři důvody, proč nedemokratické režimy používají násilí jako prostředek k potlačení opozice a udržení moci. Pokus se je seřadit dle toho, jak ti přijdou tyto nástroje efektivní.

- **Potlačení opozice a odstraňování politických oponentů**
- **Udržení moci a kontroly nad obyvatelstvem**
- **Vytvoření atmosféry strachu a zastrašování pro kontrolu obyvatelstva**

Opozice má tvořit určitou reprezentaci, měla by to být vlastně elita oponentů, proto je důležité je potlačit, aby nesouhlasný směr neměl své vůdce. To je pro udržení moci důležitější než kontrola obyvatelstva, protože to nebude vzpurné, pokud nebude mít vzory a vůdce (viz snaha o vystěhování disidentů z Československa). A atmosféra strachu nemusí být vhodná, protože by se lid mohl začít bát a v zoufalství dělat nepokoje. Proto si myslím, že toto pořadí je efektivní.

Úloha 2: Příklady násilí v nedemokratických režimech

Vyberte a popište konkrétní příklady násilí, které byly použity v nedemokratických režimech. Uveďte, jaký byl účel použití násilí v těchto případech. Vyhněte se prosím historickým příkladům z Evropy 20. stol.

- **Mučení politických vězňů v Sýrii během syrské občanské války, aby se získaly informace o opozici a zastrašovali další možní odpůrci.**
- **Popravy politických disidentů v Severní Koreji za pokus o útěk ze země nebo kvůli neuposlechnutí režimu.**
- **Teroristické útoky v Egyptě v roce 2013, kdy byli zabiti desítky lidí, aby se zastrašilo obyvatelstvo a utvrdilo se v moci.**

Úloha 3: Diskuse o využívání násilí jako prostředku k dosažení politických cílů

Diskutujte s ostatními studenty o tom, zda využívání násilí může být v některých situacích legitimním způsobem prosazení politických cílů. Pokuste se najít argumenty pro a proti této tezi.

- **Násilí by nemělo být nikdy ospravedlnitelné jako prostředek k prosazení politických cílů, protože to vede k utrpení nevinných lidí.**
- **V některých extrémních situacích, jako je nacistická okupace nebo genocida, může být násilí nezbytné k ochraně obyvatelstva a dosažení osvobození.**
- **Využívání násilí jako prostředku k prosazení politických cílů je v rozporu s demokratickými principy a může vést ke ztrátě důvěryhodnosti a legitimacy politického hnutí.**

Úloha 4: Diskuse o etických aspektech využívání násilí v politice

Diskutujte o etických otázkách, které se týkají využívání násilí v politice. Zaměřte se na to, zda je využívání násilí vždy neetické, nebo zda může být někdy ospravedlnitelné. Diskutujte také o důsledcích, které může mít využívání násilí na společnost a na politickou situaci v dané zemi.

- **Využívání násilí v politice je vždy neetické, protože to vede k utrpení a poškození životů nevinných lidí.**
- **Existují situace, kdy je násilí ospravedlnitelné, například v obraně proti okupaci nebo teroru.**
- **Využívání násilí může vést k občanské válce a dalšímu násilí, což by mělo dlouhodobé negativní důsledky na společnost.**

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 7 – Násilí v nedemokratických režimech?

Úloha 1: Analýza využívání násilí v nedemokratických režimech

Na základě vašich znalostí a materiálů, které jste prozkoumali, uveďte alespoň tři důvody, proč nedemokratické režimy používají násilí jako prostředek k potlačení opozice a udržení moci. Pokus se je seřadit dle toho, jak ti přijdou tyto nástroje efektivní a toto seřazení zdůvodni.

Úloha 2: Příklady násilí v nedemokratických režimech

Vyberte a popište konkrétní příklady násilí, které byly použity v nedemokratických režimech. Uveďte, jaký byl účel použití násilí v těchto případech. Vyhněte se prosím historickým příkladům z Evropy 20. stol.

Úloha 3: Diskuse o využívání násilí jako prostředku k dosažení politických cílů

Diskutujte s ostatními studenty o tom, zda využívání násilí může být v některých situacích legitimním způsobem prosazení politických cílů. Pokuste se najít argumenty pro a proti této tezi.

Úloha 4: Diskuse o etických aspektech využívání násilí v politice

Diskutujte o etických otázkách, které se týkají využívání násilí v politice. Zaměřte se na to, zda je využívání násilí vždy neetické, nebo zda může být někdy ospravedlnitelné. Diskutujte také o důsledcích, které může mít využívání násilí na společnost a na politickou situaci v dané zemi.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žakovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 21 žáky. Tentokrát nebylo ani jedno hodnocení 3 (nikdo již nepovažuje PL za více náročný), pět žáků hodnotilo 4, tři udělili 5, sedm dalo 6 a tři 7. Hodnocení 8 se objevilo jednou a známku 9 udělili opět dva žáci.

První úloha byla žáky řešena na běžné úrovni, tedy většina dokázala odpovědět bez výraznějších obtíží. Poněkud však v některých případech (6 žáků) selhala metakognitivní část s posuzováním efektivity opatření. Nebylo to však v určité skupině žáků, ale napříč celou třídou mezi jednotlivci. V takovém případě je vhodné intervenovat nějakým příkladem, který by ukázal způsob řešení. Nicméně úloha byla ponechána v původním znění.

Druhá úloha byla změněna ve svém zaměření na určitou oblast. Většina žáků poukazovala na příklady z Evropy (nacismus a komunismus), což však bylo velmi snadné a nepřinášelo to žádný posun. Úloha proto byla změněna tak, aby se nezaměřovala na tato období v Evropě. Tím se zvýšila její obtížnost, aby nebyla příliš snadná.

Úlohy 3 a 4 byly diskusní, takže je vhodné je posoudit dohromady. Obě se de facto týkají možnosti ospravedlnění násilí. Zde se ukázalo jako vhodné žákům nijak nepomáhat v úvodu, protože nápověda by de facto určovala rámeček diskuse (vyzkoušeno v jiné třídě). Je naopak žádoucí nechat žáky najít první příklad. V tomto případě to byl boj proti nedemokratickým režimům silou. To rozproudilo debatu velmi intenzivně. V této chvíli je již vhodné do debaty klidně zasahovat. Úloha však nijak měněna nebyla, jelikož dobře fungovala i bez úvodní intervence.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 5,90 – což je nárůst oproti předchozím PL. Je však způsobený zejména absencemi žáků, kteří obvykle považují úkoly za středně obtížné. Změna byla provedena ve druhé úloze, která byla upravena směrem k vyšší náročnosti a v řadě několika dílčích doporučení k realizaci na základě zkušenosti.

9. PRACOVNÍ LIST Č. 8 – Odmítnutí a boj proti nedemokracii (metodika pro učitele)

Úvodem by měl být krátký úvod do tématu a cíle, které studenti během této aktivity dosáhnou. Učitel by měl vysvětlit, že účelem této aktivity je naučit studenty analyzovat a diskutovat o různých způsobech odporu proti nedemokratickým režimům a zhodnotit vlastní postoje k tématu.

Úkol 1: Analýza odmítnutí a boje proti nedemokratickým režimům

Napište krátký esej, ve kterém analyzujete a popíšete základní koncepty a způsoby odmítnutí a boje proti nedemokratickým režimům. Zaměřte se na pojmy jako revoluce, demokratické hnutí, lidská práva a odpor.

Učitel by měl studenty nejprve seznámit s teoretickými koncepty jako jsou revoluce, demokratické hnutí, lidská práva a odpor. Poté studenti napíší krátký esej, ve kterém analyzují a popisují tyto koncepty a způsoby odporu proti nedemokratickým režimům. Učitel může vysvětlit, že důraz by měl být kladen na kritické myšlení a schopnost studentů reflektovat o různých způsobech odporu.

Odmítnutí a boj proti nedemokratickým režimům jsou zásadní pro zachování svobody a demokracie. Jedním z nejefektivnějších způsobů boje proti nedemokratickým režimům je revoluce, která představuje hromadný protest proti stávajícímu režimu. Demokratické hnutí pak využívá strategii nenásilného odporu, který zahrnuje bojkoty, stávky a mírové protesty. Lidská práva jsou dalším důležitým konceptem při odmítání nedemokratických režimů a zahrnují například svobodu projevu, právo na svobodné volby a ochranu menšin.

Úkol 2: Příklady úspěšných a neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům

Vyberte a popište tři příklady úspěšných a tři příklady neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům. Zamyslete se nad důvody úspěchu nebo neúspěchu a zhodnoťte, co bylo rozhodujícím faktorem.

Příklady úspěšných a neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům

Učitel by měl studentům poskytnout tři příklady úspěšných a tři příklady neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům. Studenti by měli popsat tyto příklady a zamyslet se nad důvody úspěchu nebo neúspěchu. Učitel může podněcovat diskuzi, aby studenti zhodnotili, co bylo rozhodujícím faktorem.

Příklady úspěšných odporů proti nedemokratickým režimům zahrnují:

- **Jihoafrická revoluce:** Nenásilný odpor vedený Nelsonem Mandelou a dalšími v 80. letech 20. století přinesl konec apartheidu v Jižní Africe.
- **Tchajwanská demokracie:** V roce 1987 byl Tchaj-wan otevřen reformám a demokratizaci, kterou výrazně podpořil studentský protest.
- **Islandská revoluce:** Protesty v roce 2009 proti finanční krizi vedly k odstoupení vlády a ustavení nového kabinetu.

Příklady neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům zahrnují:

- **Pražské jaro:** Pokus o reformu komunistického režimu v roce 1968 byl potlačen sovětskou intervencí.
- **Tibet:** Třicetiletý boj Tibetanů o nezávislost na Číně nepřinesl žádný úspěch.
- **Írán:** V roce 2009 proběhly masové protesty proti prezidentovi Ahmadínedžádovi, ale režim se jim podařilo potlačit.

Úkol 3: Diskuse o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům

Diskutujte o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům, jako jsou například nenásilné protesty, ozbrojený odpor a diplomatický tlak. Zaměřte se na výhody a nevýhody každé formy a porovnejte účinnost s ohledem na danou situaci. Z jakých informací a znalostí v tomto posuzování vycházíte?

Diskuse o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům

Učitel by měl studenty nejprve seznámit s různými formami boje proti nedemokratickým režimům, jako jsou nenásilné protesty, ozbrojený odpor a diplomatický tlak. Poté studenti diskutují o účinnosti těchto forem a snaží se najít výhody a nevýhody každé formy. Učitel může podněcovat studenty k tomu, aby porovnali účinnost s ohledem na danou situaci.

Diskuse o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům je velmi důležitá pro pochopení, jak nejlépe bojovat proti nedemokratům a jaké jsou výhody a nevýhody jednotlivých forem.

Nenásilné protesty jsou jednou z nejčastějších forem boje proti nedemokratickým režimům. Jejich výhodou je, že jsou obvykle bezpečné a mohou přitáhnout pozornost a podporu veřejnosti. Významné příklady úspěšných nenásilných protestů jsou například indické osvobozené hnutí vedené Mahátmou Gándhím nebo americké hnutí za občanská práva v 60. letech 20. století. Nevýhodou nenásilných protestů je, že mohou být ignorovány nebo potlačeny silou ze strany nedemokratického režimu.

Ozbrojený odpor je druhou formou boje proti nedemokratickým režimům. Je to nebezpečná a násilná forma boje, která může mít vážné důsledky pro občany i pro celou zemi. Nicméně, v některých případech se ukázal jako účinný způsob boje proti nedemokratickým režimům, jako například kubánská revoluce v roce 1959 nebo boj proti apartheidu v Jižní Africe. Nevýhodou ozbrojeného odporu je, že může vést k občanské válce a k porušování lidských práv.

Diplomatický tlak je další forma boje proti nedemokratickým režimům. Může zahrnovat mezinárodní odsouzení, hospodářské sankce, diplomatická jednání, a dokonce i vojenskou intervenci. Výhodou diplomatického tlaku je, že může být účinný způsob, jak přinutit nedemokratický režim ke změně. Příkladem úspěšného diplomatického tlaku je například mezinárodní tlak na bývalý Jihoafrický režim, aby zrušil apartheid. Nevýhodou diplomatického tlaku je, že může mít nevýhodné důsledky pro ekonomiku a obyvatele země, kterou se snaží ovlivnit.

Každá forma boje proti nedemokratickým režimům má své výhody a nevýhody a účinnost každé formy závisí na dané situaci. Není tedy jednoznačně možné říci, která forma je nejúčinnější. Je důležité zvažovat několik faktorů, jako je síla režimu, ochota lidí se postavit režimu, mezinárodní tlak a další.

Nenásilné protesty mohou být velmi účinné, pokud jsou velké a dobře organizované a pokud se jich účastní velké množství lidí. Tyto protesty mohou být velmi viditelné a přilákat pozornost médií a mezinárodních organizací, což může vést k nárůstu mezinárodního tlaku na režim. Nenásilné protesty však mohou být neúčinné, pokud jsou násilně potlačeny a pokud se jich účastní jen málo lidí.

Ozbrojený odpor může být účinný v situacích, kdy jsou lidé fyzicky ohroženi a kdy není jiná možnost. Pokud jsou lidé ochotni bojovat a jsou dobře vyzbrojeni a organizováni, může ozbrojený odpor způsobit, že režim bude nucen se vzdát moci. Nicméně, ozbrojený odpor je riskantní a může mít vážné důsledky pro účastníky a jejich rodiny.

Diplomatický tlak může být velmi účinný v situacích, kdy je režim závislý na podpoře mezinárodního společenství. Mezinárodní organizace, jako je OSN nebo EU, mohou využít svůj vliv a prosadit sankce a jiné opatření proti režimu, což může vést k jeho pádu. Nicméně, diplomatický tlak může být

neúčinný, pokud mezinárodní společenství není ochotno jednat nebo pokud režim má podporu od jiných zemí.

Je tedy důležité zvážit výhody a nevýhody každé formy boje proti nedemokratickým režimům a vybrat tu nejúčinnější formu pro danou situaci.

Úkol 4: Zhodnocení vlastních postojů

Zhodnoťte svůj postoj k odmítání a boji proti nedemokratickým režimům. Zamyslete se nad otázkami, jako jsou: Kdy je oprávněné použít ozbrojený odpor? Jaké jsou důsledky nečinnosti při nedemokratickém režimu? Je nutné podporovat demokratické hnutí v zahraničí? Jaké jsou vaše priority při odmítání nedemokratických režimů? A proč zrovna tyto?

V této poslední úloze by měli studenti zhodnotit své vlastní postoje k tématu a zohlednit přitom získané poznatky z předchozích úkolů. Mohou například napsat krátkou esej, ve které reflektují na to, co se dozvěděli a jaké jsou jejich vlastní postoje k tématu. Učitel může podněcovat studenty k tomu, aby se zamysleli nad tím, jak by se vypořádali s nedemokratickým režimem, kdyby se setkali s ním v jejich vlastním životě.

Můj postoj k odmítání a boji proti nedemokratickým režimům je pozitivní a věřím, že je důležité aktivně se snažit bránit lidská práva a demokratické hodnoty.

Použití ozbrojeného odporu by mělo být výjimečné a až jako poslední možnost, kdy už není jiná cesta, jak dosáhnout změny. Věřím, že nenásilné protesty, pokojné demonstrace a hlasování jsou nejlepší způsoby, jak podpořit demokracii a bojovat proti nedemokratickým režimům. Tyto formy protestů mají nejen větší legitimitu a podporu v mezinárodním společenství, ale také mohou vést k udržitelnější a trvalejší změně.

Nedělat nic a nečinnost vůči nedemokratickým režimům je pro mě nepřijatelné, protože nečinnost může vést k dalšímu utlačování a porušování lidských práv. Podporování demokratických hnutí v zahraničí by mělo být prioritou, protože pomocí toho můžeme pomoci těm, kteří se snaží bojovat za demokracii a svobodu.

Pro mě jsou důležité základní hodnoty, jako jsou svoboda, rovnost a spravedlnost, a proto se domnívám, že je důležité aktivně podporovat boj za demokracii a lidská práva.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 8 – Odmítnutí a boj proti nedemokracii

Úkol 1: Analýza odmítnutí a boje proti nedemokratickým režimům

Napište krátký esej, ve kterém analyzujete a popíšete základní koncepty a způsoby odmítnutí a boje proti nedemokratickým režimům. Zaměřte se na pojmy jako revoluce, demokratické hnutí, lidská práva a odpor.

Úkol 2: Příklady úspěšných a neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům

Vyberte a popište tři příklady úspěšných a tři příklady neúspěšných odporů proti nedemokratickým režimům. Zamyslete se nad důvody úspěchu nebo neúspěchu a zhodnoťte, co bylo rozhodujícím faktorem.

Úkol 3: Diskuse o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům

Diskutujte o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům, jako jsou například nenásilné protesty, ozbrojený odpor a diplomatický tlak. Zaměřte se na výhody a nevýhody každé formy a porovnejte účinnost s ohledem na danou situaci. Z jakých informací a znalostí v tomto posuzování vycházíte?

Diskuse o účinnosti různých forem boje proti nedemokratickým režimům

Úkol 4: Zhodnocení vlastních postojů

Zhodnoťte svůj postoj k odmítání a boji proti nedemokratickým režimům. Zamyslete se nad otázkami, jako jsou: Kdy je oprávněné použít ozbrojený odpor? Jaké jsou důsledky nečinnosti při nedemokratickém režimu? Je nutné podporovat demokratické hnutí v zahraničí? Jaké jsou vaše priority při odmítání nedemokratických režimů? A proč zrovna tyto?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 22 žáky. Tři žáci hodnotili 4, čtyři udělili 5, sedm hodnotilo 6, čtyři udělili 7 a po dvou bylo hodnocení 8 a 9. Celkově se ukazuje, že i mírně podprůměrné hodnocení se objevilo jen třikrát, což znamená vzestupnou tendenci.

První úloha byla změněna, jelikož v původní verzi obsahoval jen taxativní výčet pojmů, které měli žáci osvětlit, což prezentovali jako velmi snadné a nekreativní. Po konzultaci s kolegyní jsem se rozhodl účel úlohy nechat, ale transformovat podobu do formy krátkého eseje.

Druhá úloha byla hodnocena jako náročnější a žáci v původní podobě nedokázali (ani jeden) formulovat tři a tři příklady. Po dotazu na využití dalších zdrojů jim bylo umožněno využít mobilní telefony atd., což vedlo ke zlepšení situace. Úloha byla hodnocena jako náročná, ale nebyla změněna. Doporučuji ji použít v původní podobě a případně povolit využití dalších zdrojů, pokud žáci nebudou schopni ji vyřešit.

Úloha 3 se ukázala jako neřešitelná bez vypracování úlohy 2. Proto je důležité, aby učitel dohlédl na alespoň částečné vyřešení. Diskuse jako taková probíhala v poklidném duchu a žáci projevovali o řadu příkladů zájem. Úloha nebyla měněna, ale je nutné důsledně zkontrolovat řešení úlohy 2, aby bylo na co navazovat.

Úloha 4 ukázala, že studenti se naučili velmi dobře pracovat s metakognicí a dokáží dobře hodnotit a zdůvodňovat své postoje. S ohledem na charakter úlohy byla velmi podnětná závěrečná diskuse, která ukázala, že ke stejnému cíli mohou vést různé alternativní cesty. S ohledem na účel nebyla měněna, jelikož fungovala velmi dobře.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 6,18 – tedy poměrně značný nárůst oproti předchozím PL. Z reflexe však vyplynulo, že se jedná zejména o důsledek osvojení metod práce a jejich akceptace. Úloha 1 byla změněna na psaní krátkého eseje, jelikož původní podoba byla hodnocena jako příliš snadná. Naopak druhá úloha byla hodnocena jako náročná, tudíž doporučuji případnou intervenci, jelikož je nutné ji vyřešit s ohledem na úlohu 3.

10. PRACOVNÍ LIST Č. 9 – Vliv nedemokratických režimů na mezinárodní politiku (metodika pro učitele)

Úkol 1: Analýza vlivu nedemokratických režimů na mezinárodní politiku

- Co si myslíte, že jsou hlavní faktory, které ovlivňují mezinárodní politiku?
- Jak mohou nedemokratické režimy ovlivnit mezinárodní politiku? Jaké jsou hlavní rysy nedemokratických režimů, které umožňují tento vliv?
- Jaké jsou hlavní nástroje, které nedemokratické režimy používají k ovlivnění mezinárodní politiky? Zaměřte se na faktory jako politika moci, imperialismus a propagaci ideologií.

Hlavní faktory, které ovlivňují mezinárodní politiku, jsou moc, ekonomika, ideologie a geopolitika. Nedemokratické režimy mohou ovlivnit mezinárodní politiku pomocí těchto faktorů. Tyto režimy často usilují o upevnění své moci a vlivu a mohou používat různé nástroje, jako je propaganda, využití zdrojů a ekonomická síla, aby dosáhli svých cílů.

Hlavní rysy nedemokratických režimů, které umožňují vliv na mezinárodní politiku, jsou omezení svobody projevu a názoru, koncentrace moci a kontrola nad médii a informacemi. Tyto režimy mohou také mít agresivní zahraniční politiku a usilovat o větší vliv v regionu a na světové scéně.

Nástroje, které nedemokratické režimy používají k ovlivnění mezinárodní politiky, zahrnují politiku moci, imperialismus a propagaci ideologií. Politika moci může být prosazována pomocí vojenských intervencí, ekonomického tlaku a diplomatických manévřů. Imperialismus se týká snahy o expanzi a ovládnutí dalších území a zdrojů. Propagace ideologií může být použita k posílení vlastního režimu a ovlivnění veřejného mínění.

Úkol 2: Příklady konfliktů a válek způsobených nedemokratickými režimy

- Zamyslete se nad příklady konfliktů a válek, které byly způsobeny nedemokratickými režimy. Jaké byly hlavní důvody těchto konfliktů? Jaký byl vliv nedemokratického režimu na tyto události?
- Jaký byl dopad těchto konfliktů a válek na mezinárodní společenství? Jaký byl dopad na konkrétní země a regiony?

Jeden z příkladů konfliktu způsobeného nedemokratickým režimem je válka v Sýrii, kde prezident Asad potlačil povstání proti svému režimu a začal válku proti vlastnímu obyvatelstvu. Hlavní důvody tohoto konfliktu byly politická represe, omezení svobody projevu a názoru, ekonomická nerovnost a etnické a náboženské napětí. Vliv nedemokratického režimu na tuto válku spočíval v jeho politické a vojenské síle a kontrole nad armádou a bezpečnostními složkami.

Konflikt v Jemenu je dalším příkladem konfliktu způsobeného nedemokratickým režimem, kde vládne režimy bojují proti hnutí Hútiů, které se snaží získat kontrolu nad zemí. Hlavním důvodem

tohoto konfliktu je politická nestabilita a etnické a náboženské napětí. Vliv nedemokratických režimů na tento konflikt spočívá v jejich podpoře jedné nebo druhé strany a poskytování vojenského materiálu a financí.

Dalším příkladem konfliktu způsobeného nedemokratickým režimem je válka v Afghánistánu, kde talibánský režim převzal kontrolu nad zemí v roce 1996 a poskytoval útočiště a podporu teroristům napojeným na al-Káidu. Hlavním důvodem tohoto konfliktu byla politická nestabilita, náboženské napětí a teroristické útoky. Vliv nedemokratického režimu spočíval v jeho kontrole nad zemí a podpoře teroristických aktivit.

Tyto konflikty a války ukazují, jakým způsobem mohou nedemokratické režimy destabilizovat regiony a ohrožovat mezinárodní bezpečnost. Je důležité, aby mezinárodní společenství podporovalo demokracii a lidská práva a aktivně se vypořádávalo s nedemokratickými režimy a jejich agresivními akcemi.

Úkol 3: Diskuse o úloze mezinárodního společenství při řešení problémů s nedemokratickými režimy

- Jakou roli by mělo mezinárodní společenství hrát při řešení problémů s nedemokratickými režimy? Mělo by být aktivní a zasahovat do vnitřních záležitostí zemí s nedemokratickými režimy, nebo by mělo respektovat suverenitu těchto zemí a spolupracovat s nimi na řešení problémů?
- Jaké jsou výhody a nevýhody různých přístupů mezinárodního společenství k řešení problémů s nedemokratickými režimy?
- Myslíte si, že mezinárodní společenství má dostatečné nástroje a mechanismy na řešení problémů s nedemokratickými režimy?

Mezinárodní společenství má určitou odpovědnost za ochranu lidských práv a demokratických hodnot. V případech, kdy jsou tyto hodnoty porušovány v zemích s nedemokratickými režimy, mělo by být mezinárodní společenství aktivní a podporovat demokratické procesy. Nicméně, respektování suverenity zemí a nenásilný přístup by měl být preferován před zásahy.

Některé z výhod aktivního zásahu mezinárodního společenství jsou ochrana lidských práv a demokratických hodnot, snížení rizika vzniku konfliktů a zlepšení životních podmínek v dané zemi. Na druhé straně, aktivní zásah může zhoršit situaci v zemi a vytvořit nestabilitu, stejně jako narušit suverenitu země.

Mezinárodní společenství má několik nástrojů k řešení problémů s nedemokratickými režimy, jako jsou diplomatické tlaky, ekonomické sankce, humanitární pomoc, mezinárodní soudnictví a mírové mise. Nicméně, ne vždy jsou tyto nástroje účinné a mohou mít vedlejší účinky.

Úkol 4: Reflektujte

- Jaký byl váš přístup k tématu před začátkem práce na úkolu?
- Jak se váš pohled na téma změnil během zpracování úkolu?
- Co jste se naučili a jaké má toto téma pro vás význam?
- Jak můžete aplikovat poznatky z této práce v budoucnosti?

Před začátkem práce na tomto úkolu jsem si uvědomoval význam demokratických hodnot a lidských práv, ale nepřemýšlel jsem o vztahu mezi nedemokratickými režimy a mezinárodní politikou tolik jako teď.

Během zpracování úkolu jsem si uvědomil, jak může mít nedemokratický režim vliv na mezinárodní politiku a jaké jsou možnosti mezinárodního společenství, jak se s těmito problémy vypořádat. Také

jsem si uvědomil, jaký dopad mohou mít konflikty a války způsobené nedemokratickými režimy na mezinárodní společenství a regiony.

Toto téma pro mě má velký význam, protože jsem si uvědomil, jak je důležité podporovat demokracii a lidská práva a jaké jsou následky, když jsou tyto hodnoty porušovány v různých zemích. Také jsem se naučil, jaké nástroje a mechanismy má mezinárodní společenství k dispozici k řešení problémů s nedemokratickými režimy a jakou roli může hrát v tomto procesu.

V budoucnu se můžu snažit podporovat demokratické hodnoty a lidská práva, například prostřednictvím svého hlasu a aktivit v rámci společnosti. Také můžu být více informovaný o aktuálních událostech a vztahu mezi nedemokratickými režimy a mezinárodní politikou, abych mohl mít lépe informovaný názor na tyto problémy a diskutovat o nich s ostatními.

Celkově tedy má pro mě tato práce význam, protože mi pomohla lépe pochopit vztah mezi nedemokratickými režimy a mezinárodní politikou a ukázala mi, jak důležité je podporovat demokracii a lidská práva.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 9 – Vliv nedemokratických režimů na mezinárodní politiku

Úkol 1: Analýza vlivu nedemokratických režimů na mezinárodní politiku

- **Co si myslíte, že jsou hlavní faktory, které ovlivňují mezinárodní politiku?**
- **Jak mohou nedemokratické režimy ovlivnit mezinárodní politiku? Jaké jsou hlavní rysy nedemokratických režimů, které umožňují tento vliv?**
- **Jaké jsou hlavní nástroje, které nedemokratické režimy používají k ovlivnění mezinárodní politiky? Zaměřte se na faktory jako politika moci, imperialismus a propagaci ideologií.**

Úkol 2: Příklady konfliktů a válek způsobených nedemokratickými režimy

- **Zamyslete se nad příklady konfliktů a válek, které byly způsobeny nedemokratickými režimy. Jaké byly hlavní důvody těchto konfliktů? Jaký byl vliv nedemokratického režimu na tyto události?**
- **Jaký byl dopad těchto konfliktů a válek na mezinárodní společenství? Jaký byl dopad na konkrétní země a regiony?**

Úkol 3: Diskuse o úloze mezinárodního společenství při řešení problémů s nedemokratickými režimy

- Jakou roli by mělo mezinárodní společenství hrát při řešení problémů s nedemokratickými režimy? Mělo by být aktivní a zasahovat do vnitřních záležitostí zemí s nedemokratickými režimy, nebo by mělo respektovat suverenitu těchto zemí a spolupracovat s nimi na řešení problémů?
- Jaké jsou výhody a nevýhody různých přístupů mezinárodního společenství k řešení problémů s nedemokratickými režimy?
- Myslíte si, že mezinárodní společenství má dostatečné nástroje a mechanismy na řešení problémů s nedemokratickými režimy?

Úkol 4: Reflektujte

- Jaký byl váš přístup k tématu před začátkem práce na úkolu?
- Jak se váš pohled na téma změnil během zpracování úkolu?
- Co jste se naučili a jaké má toto téma pro vás význam?
- Jak můžete aplikovat poznatky z této práce v budoucnosti?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro Tebe vyplnit pracovní list?? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérii.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 24 žáky. Již jen jeden žák hodnotil 4, osm hodnotilo 5 a 6, tři udělili 7 a po dvou bylo hodnocení 8 a 9. Pozitivní fakt je, že již objevila jen jedna čtyřka.

První úlohu dokázala správně vyplnit většina žáků odpovědět, zejména díky čerstvé zkušenosti s ruským útokem na Ukrajinu a jeho „obhajobou“. V diskusi však vyplynulo, že bez této zkušenosti by znalosti o problematice byly slabší. Úloha tedy nebyla změněna, ale v případě jejího dalšího využití doporučuji mít připraveny materiály a informace o nějakém konfliktu, který může být základem úvahy. Či nechat žáky takové informace vyhledat.

Druhá otázka byla v první části hodnocena v diskusi jako běžně náročná, ale druhá část jako obtížná. Dokázali si s ní poradit zejména žáci s obecně nejlepším prospěchem, kteří dokázali přemýšlet v kontextu mezinárodního společenství, a nikoliv jednotlivých zemí. Úloha zůstala nezměněna, ale je vhodná pro lepší žáky, kteří případně mohou pomoci ostatním, pokud to situace bude vyžadovat.

Třetí otázka svým charakterem vyvolala značnou diskusi o kontroverzním tématu. Na základě toho byla výrazně změněna. Byla doplněna o dvě podotázky, které původně nebyly součástí, ale akcent na tuto rovinu vyplynul z diskuse, kde byly žáci velmi kritičtí k bezbrannosti mezinárodního společenství. Ke změně došlo, aby úloha umožňovala širší kontextuální reflexi, kterou původní znění velmi omezovalo.

Úloha 4 byla opět jasně metakognitivní úlohou, která zůstala v původní podobě, jelikož dobře fungovala. Nebyla ani příliš snadná (11 žáků nedokázalo reflektovat všechny čtyři body) ani příliš náročná (všichni měli aspoň dva), takže ji považuji za vyváženou a jako takovou ji ponechávám v původním znění.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 6,13 – tedy v podobné hladině jako předchozí PL. Jedná se o mírně nadprůměrné hodnocení, které ukazuje, že pracovní list je vyvážený, ale zároveň pro studenty snazší než těžší. Pracovní list byl změněn v úloze 3, kde byly přidány poslední dvě podotázky, aby úloha nahlížela na problematiku širší perspektivou.

11. PRACOVNÍ LIST Č. 10 – Tendence a vývoj nedemokratických režimů (metodika pro učitele)

Úkol 1: Analýza současných trendů a vývoje nedemokratických režimů

Napište do tabulky níže názvy několika států, které se momentálně potýkají s problémy týkajícími se nedemokratických režimů.

Název státu
Čína
Rusko
Severní Korea
Bělorusko

Vyberte jeden stát z tabulky a krátce popište jeho situaci, co se týče nedemokratických režimů a jak to ovlivňuje občany.

Vybírám si Čínu. Čína je jedním z nejvýraznějších příkladů státu s nedemokratickým režimem. Vládnoucí strana Čínské komunistické strany (ČKS) ovládá veškerou moc a potlačuje jakékoliv projevy odporu. Ovládá média a internet a vede rozsáhlý dohled nad obyvatelstvem. To způsobuje, že občané mají omezené právo na svobodné myšlení a vyjadřování názorů, což vede k ztrátě demokratických hodnot.

Úkol 2: Důvody současného nárůstu nedemokratických režimů a možných řešení

Zamyslete se nad možnými důvody současného nárůstu nedemokratických režimů a uveďte několik důvodů.

Současný nárůst nedemokratických režimů může být způsoben například narůstajícím pocitem nespokojenosti a nejistoty, které jsou využívány populistickými vůdci. Dalším důvodem může být ekonomická nestabilita a nerovnost v rozvojových zemích, která vede k hledání silného vůdce, který bude schopen vyřešit problémy. Dezinformace a fake news také mohou hrát významnou roli v propagaci nedemokratických režimů.

Jaké jsou podle vás možná řešení pro tento problém?

Jedním z možných řešení může být posilování vzdělání a kritického myšlení u obyvatelstva. Dalším řešením může být podpora demokratických sil a posilování mezinárodní spolupráce v oblasti obrany demokratických hodnot.

Úkol 3: Jaký význam má demokracie v dnešním světě a jak ji lze posilovat?

Zamyslete se nad tím, jaký význam má demokracie v dnešním světě.

Demokracie má v dnešním světě velký význam, protože umožňuje občanům svobodně se vyjadřovat a rozhodovat o své budoucnosti. Také umožňuje vznik nových inovací a podněcuje ekonomický rozvoj.

Jak lze podle vás posilovat demokracii? Uveďte několik nápadů.

Demokracie může být posilována pomocí vzdělávání a informovanosti občanů. Je důležité, aby měli občané přístup k relevantním informacím a aby byli schopni kriticky je hodnotit. To jim umožní dělat

informovaná rozhodnutí a zvyšuje pravděpodobnost, že budou volit zástupce, kteří budou pracovat v jejich zájmu.

Dalším způsobem, jak lze posilovat demokracii, je podpora participace občanů v rozhodovacích procesech. To lze dosáhnout prostřednictvím různých nástrojů, jako jsou například petice, veřejné konzultace nebo přímá demokracie. Tímto způsobem se občané mohou aktivně podílet na tvorbě politických rozhodnutí a posilovat tak jejich pocit kontroly nad politickým systémem.

Úkol 4: Metakognice

Jaký způsob myšlení jste použili, když jste řešili úkoly 1 a 2?

Při řešení úkolů 1 a 2 jsem použil/a analytický způsob myšlení, protože jsem se snažil/a analyzovat a popsat situaci v daných zemích a hledat důvody pro současný nárůst nedemokratických režimů.

Jaký způsob myšlení jste použili, když jste řešili úkol 3?

Při řešení úkolu 3 jsem použil/a kritický způsob myšlení, protože jsem se snažil/a přemýšlet o tom, jaký význam má demokracie a jak ji lze posilovat, a zkoumat různé přístupy k tématu.

Jaký jste měli postoj k tématu a jak jste ho měnili během řešení úkolů?

Na začátku jsem měl/a spíše neutrální postoj k tématu a snažil/a se být co nejobjektivnější. Během řešení úkolů jsem se však více zaměřil/a na důležitost demokracie a snažil/a se přemýšlet o různých způsobech, jak ji lze posilovat.

Úloha 5: Jak náročné bylo pro odpovědět na otázky? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tento nástroj slouží jako zpětná vazba učiteli pro případnou úpravu portfolia.

PRACOVNÍ LIST Č. 10 – Tendence a vývoj nedemokratických režimů (metodika pro učitele)

Úkol 1: Analýza současných trendů a vývoje nedemokratických režimů

Napište do tabulky níže názvy několika států, které se momentálně potýkají s problémy týkajícími se nedemokratických režimů.

Název státu

Vyberte jeden stát z tabulky a krátce popište jeho situaci, co se týče nedemokratických režimů a jak to ovlivňuje občany.

Úkol 2: Důvody současného nárůstu nedemokratických režimů a možných řešení

Zamyslete se nad možnými důvody současného nárůstu nedemokratických režimů a uveďte několik důvodů.

Jaké jsou podle vás možná řešení pro tento problém?

Úkol 3: Jaký význam má demokracie v dnešním světě a jak ji lze posilovat?

Zamyslete se nad tím, jaký význam má demokracie v dnešním světě.

Jak lze podle vás posilovat demokracii? Uved'te několik nápadů.

Úkol 4: Metakognice

Jaký způsob myšlení jste použili, když jste řešili úkoly 1 a 2?

Jaký způsob myšlení jste použili, když jste řešili úkol 3?

Jaký jste měli postoj k tématu a jak jste ho měnili během řešení úkolů?

Úloha 5: Jak náročné bylo pro odpovědět na otázky? (0 = velmi náročné; 10 = velmi snadné)

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Pracovní listy byly konzultovány předem s kolegyní vyučující stejné předměty, následně byly reflektovány zpětnou vazbou od žáků a případně konzultovány s odborným metodikem oblasti či dalším kolegy. Pokud to bylo možné, tak reflexe od žáků probíhala vždy bezprostředně po aktivitě, aby nebylo zapomenuto, co bylo faktickým obsahem.

Pracovní list byl vyplněn 23 žáky. Dva žáci hodnotili 4, šest hodnotilo 5 a sedm 6, pět udělilo 7, dvakrát bylo hodnocení 8 a jednou 9. Zajímavé je, že jeden žák hodnotil konstantně od začátku všechny pracovní listy 9, ale sám říkal, že mu přišly snadné s ohledem na jeho znalosti. Nicméně u ostatních žáků je zřetelný většinový posun v hodnocení.

Úloha 1 byla upravena, protože původně požadovala popis jednoho státu, ale někteří žáci si zvolili první volbu, která je napadla a byli poněkud bezradní v charakteristice. Po konzultaci s kolegyní jsme přidali tabulku, kde si žáci vypíší více variant, aby si mohli lépe vybrat stát, který popíší.

Druhá otázka nebyla změněna, jelikož přinesla jasné odpovědi a žáci na základě práce s celým portfoliem dokázali dobře analyzovat situaci a navrhnout řešení. Zejména v oblasti kritického myšlení. Úloha tedy plní účel, a proto zůstala v původní podobě.

Třetí úloha byla změněna, respektive rozšířena o aspekt posilování demokracie, jelikož byl žáky často zmiňován problém úpadku demokracie, ale nikdo neuváděl řešení. Úkol se tím stává náročnějším, ale zároveň nabízí při vyřešení komplexnější pohled na problematiku.

Úloha 4 byla sledovala metakognici a jako taková splnila velmi dobře svůj účel, byť bylo nutné žákům vysvětlit, co se myslí „způsobem myšlení“ a vysvětlit různé strategie (analýza, syntéza, indukce, dedukce). To je vhodné učinit preventivně předem, aby se předešlo problémům. Po tomto kroku však již nebyl problém, takže úloha zůstala nezměněna.

Z hodnocení náročnosti vyplnění PL vyšla známka 6,09 – tedy v podobné hladině jako předchozí PL. Jedná se o mírně nadprůměrné hodnocení, které ukazuje, že pracovní list je vyvážený, ale zároveň pro studenty snazší než těžší. Pracovní list byl změněn v úloze 1, která nabízí nyní část, která poskytuje platformu pro výběr případu do druhé části, čímž usnadňuje řešení. Ve třetí úloze pak byla zvýšena náročnost a kontext otázkou pro krocih ke zvyšování demokracie. TO bylo mělo vést k větší efektivitě pracovního listu.

12. Závěr

V projektu jsem působil jako Interní implementátor. Jakožto nedávný absolvent UJEP jsem byl s pojmem metakognice obeznámen, byť jen velmi zlehka a v projektu jsem se ponořil do těchto otázek více, zejména ve vazbě k občanské gramotnosti. V prvním sledu jsem otestoval 15 pracovních listů připravených projektovým týmem a získal přehled o tom, co žákům vyhovuje. Bylo pro mě poměrně překvapivé, že jejich preference byly spíše v projektovém pojetí. Tedy aby sami vyhledávali informace a analyzovali. V tomto duchu byly připraveny listy pro toto portfolio. Oproti zkoušeným aktivitám mají vyšší náročnost, protože během pilotního testování přicházela často výtky, že jsou listy moc snadné pro studenty gymnázia. S touto informací jsem pracoval při přípravě sady 10 pracovních listů na téma nedemokratických režimů, které jsem následně otestoval.

Koncept metakognice je v mnoha ohledech zvláštním jevem. Domnívám se, že jde o činnost, která je naprosto přirozená pro většinu učitelů i žáků, aniž by mu věnovali systematickou pozornost. Ale právě v systematickém zaměření může být silná stránka, jelikož se využíváním výrazně zlepši schopnost kritického myšlení a reflexe. Zejména v otázce občanství je to zřejmé. Nebudu zastírat, že výuka na gymnáziu, které se těší dobré pověsti, je v leccems snadnější, zejména v oblasti motivace. Ale zároveň je nutno podotknout, že nároky na pedagoga jsou vyšší z hlediska připravenosti a nutnosti reagovat na mnohdy neočekávané dotazy. Proto byl projekt velkým přínosem pro mě i pro žáky, které bavilo podílet se na „něčem velkém“.

Právě oni poskytovali cennou zpětnou vazbu k podobě jednotlivých listů, ačkoliv jim někdy přišly příliš snadné, ale i to je cenná reflexe pro pedagoga, že má občas problém nastavit laťku správně. Obzvláště v situaci, kdy nastavuje úroveň dopředu a žáci se rozvíjejí rychleji, než se čekalo. Naštěstí si dokázali jasně říci, co vyhovuje a co nikoliv. Stejně cennou pomoc poskytovali i kolegové s většími zkušenostmi, kteří dokázali upozornit a ukázat, že kde přidat a kde naopak ubrat, aby vše fungovalo. Díky těmto dvěma zdrojům reflexe jsem mohl aktivity posunout tak, aby skutečně vyhovovaly aktuálním potřebám žáků.

Didaktika občanské výchovy je obor, kterému se nedostává pozornosti do takové míry, do jaké by bylo třeba. A troufám si říci, že gymnázia jsou jediným typem škol, který o didaktické materiály nemá nouzi. Jenže... Snad jen informační technologie jsou oborem, který by se rozvíjel rychleji a zažíval tak překotné změny jako výchova k občanství. Takže se dá konstatovat, že materiálů by bylo dost, ale jejich využitelnost je velmi sporná a minimálně vhodná k revizi. Zde byl projekt přínosem...

Nicméně je nutné podotknout, že doba covidu zasáhla do všeho. Takže zpočátku jsme řešili řadu obtíží, které byly nezaviněné. Na druhou stranu tým byl vždy ochotný poradit, takže se dařilo překlenout i menší obtíže a získat cenné zkušenosti, které mi jistě pomohou na učitelské cestě. Stejně jako slepé uličky, které jsem poznal

Portfolio vzniklo za podpory projektu OP VVV „Rozvoj esenciálních myšlenkových dovedností v demokratické společnosti“ (CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016436).

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2023.